

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی

تابستان ۱۳۸۰

به کوشش کیسو فغفوری

نیست که قصه او عین زندگی است، بلکه داستان او ارتباطی تنگاتنگ با زندگی دارد. وقایع چه بسا در درون نویسنده زندگی می‌کرده‌اند، اما او با دیداری از درون، زیباترین تصویر از فقر، بیماری، مرگ، استقامت و گذار به دوران بلوغ را ارائه کرده است.

بایرامی استاد ساخت و طرح (plot) و توصیف وضعیت (situation) است. با وجود این، توانایی زیادی در خلق شخصیت‌ها ندارد. به عبارت دیگر، در این اثر، توازن طرح و شخصیت برقرار نیست. به گمان هنری جیمز، هر داستان «توصیفی از خلق و خواست» در نتیجه، تمام جزئیات تابع روحیات اشخاص است. اما در این داستان، به جای آن که حوادث در خدمت جلوه‌گر ساختن خلق و خوی اشخاص باشد، اشخاص تابع حوادث‌اند. این اثر، فاقد توصیف حالات روحی و تجزیه و تحلیل فکرها و باورهای اشخاص قصه است. به سخن دیگر، هم چون ادبیات گزاره‌ای، تکیه همواره به سوی فعل و نه فاعل است. چنان که داستان و طرح آن، بیشتر تحت نفوذ علیت حادثه‌ای است تا علیت روان‌شناختی و این در حالی است که درون‌مایه، بر یک عنصر روان‌شناختی تکیه دارد که همانا بالغ شدن شخصیت داستان است. همه چیز منوط به بیداری و بلوغ شخصیت جلال و تغییر نگرش سایرین نسبت به اوست. پیریشانی‌های شخصیت اصلی و مشکلات او در کشف هویت و جایگاه خویش، وجه مضمونی

جهان کتاب / شماره ۱۲۲-۱۲۶ / خرداد - تیر ۱۳۸۰

مهارت در ساخت طرح و توصیف وضعیت به مناسبت موفقیت ترجمه آلمانی «کوه مرا صدا زد»

نویسنده: شهره کندی



کوه مرا صدا زد، نام داستانی واقع‌گرا از محمدرضا بایرامی است. داستان بایرامی شامل یخ‌زنی از فضای اجتماعی است که خود نویسنده در آن جای داشته؛ یعنی سیلان.

رد پای حضور عناصر محلی دوران کودکی بایرامی، در این داستان و داستان‌های دیگر او، به خوبی پیداست. او شیفته‌گریز به گذشته و فرورفتن در پیله کودکی است و احساس ژرف‌نوا و تعلق خاطرش به دوران کودکی و بازمانده‌های مشهود خاطرانش، سبب بازسازی این فضاهای اجتماعی شده است. محیط بیلافصل داستان‌های بایرامی، روایتی می‌سازد مغفول شرایط محیط واقعی که در آن می‌توان آثار زمانه را در نوع خاصی از ادراک و احساس به چشم دید. ادراک و احساسی که خوب، در کش و قوس‌ها و فشار شرایط محیط و زمانه، پیچیده شده است.

اگر بپذیریم که زندگی هر یک از ما محصول یک اتوبیوگرافی نانوشته است، بایرامی با بازسازی تکه تکه حوادث زندگی، داستانی خلق کرده که حقیقت آن، از هر زندگینامه‌ای بیشتر است. البته، منظور این

غالب (them atic mode) داستان است.

✓ نمایش / دوره جدید / سال چهارم / شماره ۲۱ / تیر ۱۳۸۰
هنر نمایش برای کودکان

نویسنده: پیاماس

ترجمه: بنفشه مظهری

گزارش

پیاماس که خود از منتقدان تئاتر است، چنین شروع می‌کند: «گاهی لازم است مسافرت کنیم تا ارتباط‌هایی را تجربه کنیم». او برای شرکت در جشنواره جهانی تئاتر، در سال ۱۹۹۶ به شهر روستوف روسیه می‌رود تا پس از یک دوره تردید نسبت به انگیزه‌های هنری تئاتر کودکان، نگاه دوباره‌ای به تئاتر کودکان و نوجوانان بیندازد.

او در طی سفرش، از سوئد می‌گذرد و آنجا بر او روشن می‌شود که چه قدر تئاتر معاصر سوئد، برای جوانان جالب است. این تئاتر قادر است که از هر چیزی، هر چند کوچک و غیر چشمگیر، هنری بزرگ بسازد. در سوئد، تئاتر کودکان و نوجوانان، مانند بسیاری از نقاط دیگر جهان، دچار رخوت و رکود شده و کمک‌های دولتی کاهش یافته است. خانواده‌ها و مدارس بودجه ناچیزی صرف تئاتر و هنر و موسیقی می‌کنند. در نتیجه، بسیاری از این فعالیت‌ها تعطیل شده است. اما بسیار اتفاق می‌افتد که مؤسساتی که به ارتقای زیبایی‌شناسانه تئاتر کودکان اهتمام می‌ورزند و راهبان پیشرفت آن هستند، جرأت می‌یابند تا موضوع‌ها و نمایش‌های بحث‌انگیزی را انتخاب کنند. اما همین مؤسسات، وقتی که با بودجه اندک مسئولان نمایش در مدارس مواجه می‌شوند، ناچار محتاط عمل می‌کنند. این وضعیت باعث شده که نمایش‌های متوسط اجرا شود. این نکته تازه‌ای نیست که کودکان نیاز به تئاتری دارند که آن‌ها و زندگی را جدی بگیرد. این امر بارها توسط افراد بزرگ تئاتر کودکان مطرح می‌شود.

بعد از چندین سال رکود در تئاتر کودکان سوئد، اینک نشانه‌های حرکت به جلو دیده می‌شود. بسیاری از نمایش‌های مسالی همچنان باقی است، اما روزنه‌هایی به سوی حوادث غیرمنتظره و

هیجان‌انگیز گشوده شده است. در سال‌های اخیر، تئاتر مسائلی را مطرح کرده که ما را تکان داده و پرسش‌های جدیدی را برانگیخته است. درک تازه از تئاتر، چنان است که مسائل زندگی می‌توانند به مسائل کودکان و بزرگسالان تقسیم نشود.

✓ خراسان / شماره ۱۵۰۳۱ / تیرماه ۱۳۸۰

تغییرات کتب درسی در ایران ۵ برابر
استاندارد جهانی است

نویسنده: نگار صنعت

گزارش

انتشار اخبار مربوط به نوآوری و اختراعات دنیای امروزی، حکایت از جایگاه رفیع علم و دانش، در جوامع بشری دارد. نظام آموزشی نیز در راستای این حرکت شتابان، تلاش گسترده‌ای را برای تطبیق خود با معیارهای جدید آغاز کرده است. لذا برای نیل به این مهم، تغییرات محتوای مطالب درسی در دستور کار قرار دارد. با پیروزی انقلاب اسلامی شرایط جدید حاکم بر جامعه، ضرورت تغییر محتوای متون درسی، در چندان شد و متعاقب آن، تغییرات عمده‌ای در شکل و محتوای کتاب‌ها صورت گرفت که این روند، همچنان ادامه دارد. با وجود این، به اعتقاد کارشناسان، این تغییرات زمانی می‌تواند اثربخش و تاثیرگذار باشد که در کنار آن، ایجاد تجهیزات آموزشی مورد توجه قرار گیرد. این در حالی است، که برخی می‌گویند چنانچه محتوای کتاب‌های درسی در راستای اهداف آموزشی تنظیم و تدوین شده باشد، نیازی به تغییر نخواهد بود؛ مگر در مورد برخی دروس.

احمد رضا مسعودی، کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی، با برشمردن اهداف کلی و جزئی آموزش و پرورش، می‌گوید: شرایط موجود حکایت از عدم توجه دست‌انترکاران تألیف متون درسی به این اهداف دارد. تغییرات مداوم، داوطلبان ورود به دانشگاه را دچار سردرگمی کرده است و اضطراب درونی آن‌ها را که آماده شرکت در آزمون هستند، تشدید می‌کند.

محمدرضا کوشی، کارشناس ارشد مشاوره،

تأمین کند، خود جای تأمل دارد. به هر حال، الوندی نیاز به تغییرات را در سه محور طرح می‌کند: اول ضرورت هماهنگ بودن با تحولات و اتفاقات نو در روش‌های آموزشی، دوم نحوه انتقال این اطلاعات و مفاهیم به دانش‌آموزان و سوم توجه به نظریات معلمان و نتایج حاصل از انجام ارزشیابی در مورد مطالب درسی کتاب‌ها.



PEP MONTSERRAT
Spain

وی می‌افزاید: پس از چاپ و توزیع کتاب، معلم و دانش‌آموزان، در تعامل با یکدیگر قرار می‌گیرند و بازخوردهای ناشی از تدوین محتوای جدید کتاب‌های درسی، مشخص می‌گردد. در نتیجه، طبق نظر معلمان در مورد حجم و اثربخشی مطالب کتاب و میزان همخوانی آن با رشد سنی و ذهنی دانش‌آموز، ارزشیابی از تدوین چند ساله متون درسی و نظرسنجی از کادر آموزشی و دانش‌آموزان نسبت به تغییر محتوای برخی کتاب‌ها اقدام می‌شود.

وی استاندارد عمر تدریس یک کتاب درسی را بین ۵ تا ۱۰ سال اعلام می‌کند و می‌گوید که این موضوع، به اضافه عواملی که به آن اشاره شد، چگلی ضرورت تجدید نظر در کتاب‌های درسی را دو چندان می‌کند.

معتقد است: محتوای مطالب درسی دانش‌آموزان باید بر اساس نیازهای آینده تدوین شود و محتوای ثابت، قادر به پاسخگویی نیست. این تغییرات باید بر مبنای کار کارشناسی و مبتنی بر تحقیقات و روش‌های علمی باشد. کوشش می‌افزاید: اعتقاد به تغییرات محتوایی، به منزله پذیرش سالانه آن نیست؛ چرا که اگر محققین و مؤلفین با استفاده از روش‌های علمی و مبتنی بر تحقیقات، کتاب‌های درسی را تألیف کرده باشند، حداقل در یک دوره ۵ ساله، نباید نیازی به تغییر مجدد باشد.

باقر کُرد، عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، اصرار بر ثابت ماندن محتوای مطالب درسی را فکری فرسوده و غیر قابل قبول توصیف می‌کند و می‌گوید: علم و دانش و داده‌های جدید بشری، هر لحظه در حال تغییر است. پس محتوای کتب درسی نیز باید تابع این تغییرات باشد. لذا مفهوم این طرز تلقی که دروس باید متن‌های ثابت داشته باشند، در آموزش و پرورش فایده‌پذیر نیست. به گفته وی، تغییرات محتوای کتاب‌های درسی، در دوران پس از پیروزی انقلاب، بر اساس ضروریات دیگر صورت گرفته، نه رشد و بلوغ فکری و سنی دانش‌آموزان.

به اعتقاد وی، اصلاح مطالب درسی باید در قالب فرهنگ جدیدی که تعریف می‌شود، صورت گیرد و باید توجه داشت که مطالب کهنه، بخش کاربردی را تضعیف می‌کند. وی آموزش و پرورش را موفق می‌داند که هر ساله در حال تغییر باشد.

این اظهارات و نظریات، بیشتر حنجره تشویریک داشته و بر اساس تجارب و یافته‌هایی است که توسط کارشناسان، در طول سال‌های متناهی، کسب شده است. اما این‌که اصولاً چرا دانش‌آموزان باید تن به تغییرات محتوای کتاب‌های درسی بدهند، سؤالی است که از جانب بسیاری از والدین و دانش‌آموزان مطرح است و آن‌ها خواهان پاسخ روشنی برای آن هستند.

حسین الوندی، معاون مدیر کل برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش، به این سؤال پاسخ می‌دهد. اما این‌که دلایل وی تا چه حد بتواند خواست والدین، مربیان و دانش‌آموزان را

✓ خراسان / شماره ۳۳-۱۵ / تیرماه ۱۳۸۰

انتشار کتاب‌های کمک آموزشی غیراستاندارد
و بی‌تفاوتی آموزش و پرورش

گزارش

کتاب‌های کمک‌درسی، به عنوان یکی از پدیده‌های آموزشی سؤال برانگیز، پیوسته اندیشمندان را به چالش فراخوانده و در سایر کشورها تحت عنوان work book مطرح است. اما موضوع مهم آن است که در ایران، نویسنده به جای اندیشه‌رانش آموزش می‌نشیند و آنچه در بازار کتاب‌های درسی ایرانی به طور غالب دیده می‌شود، فاقد هر گونه اصول اولیه تدوین کتاب‌های آموزشی است.

فتح‌الله عروجی، کارشناس آموزشی و مدیر یکی از انتشاراتی‌های کشور، در این باره می‌گوید: نظام آموزشی ما بر پایه معلم محوری است و کاستی‌هایی دارد. این موضوع در کنار کاهش بودن آموزش‌های دبیرستانی با کنکور، انتشار کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی را تشدید می‌کند. کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی هر روز شمار بیشتری از جامعه تا ۲۰ میلیونی دانش‌آموزان ایرانی را به سمت خود جذب می‌کنند. شاید همین موضوع، موجب شده تا ۲۰ درصد کل کتاب‌های عرضه شده در نمایشگاه بین‌المللی کتاب سال جاری را کتاب‌های آموزشی و کمک‌آموزشی تشکیل داده‌اند و این در حالی است که بازار داغ این نوع کتاب‌ها، ناشیرین زیادی را وارد عرصه کرده و انتشار این نوع کتاب‌ها به تولید انواع پفک، شبیه شده است. بنابراین، مسئولان آموزش و پرورش، با همکاری ناشران و تشکیل نشست‌های مشترک باید به راهکارهای مناسب در جهت رفع نواقص این نظام آموزشی کشور، در رسیدن به اهداف علمی آموزش و پرورش دست یابند. آنچه مشخص است، ناشران زیادی بر اساس منافع مادی خود وارد این عرصه شده‌اند و به محتوا و شکل این کتاب‌ها توجهی نشده است.

امانی طهرانی، کارشناس مسئول گروه علوم تجربی، صحت علمی، جذابیت برای خوانندگان، داشتن ساختاری جدید، ایجاد ارتباط بین حوزه‌های مختلف درسی، توجه به مسائل اجتماعی و کاربردهای موضوعی در زندگی و فناوری پشتیبانی

از سیاست‌های کلان برنامه‌های آموزش و پرورش را از جمله خصوصیات کتاب‌های درسی ارزیابی کرده است و می‌گوید: در خصوص کتاب‌های کمک آموزشی، به لحاظ کمی بازار در حال رشدی داریم، ولی به لحاظ کیفی تنوع بازار کتاب به گونه‌ای است که از کتاب‌های کاملاً بی‌ارزش تا کتاب‌های ارزشمند کمک‌درسی را در بازار می‌توان یافت.

زهرا گویا، استاد دانشگاه، متمرکز بودن امتحانات، سطحی‌نگری در تعریف یادگیری، گسترش پوشش آموزش، کمبود منابع آموزشی، کسب نمره در جامعه و داشتن نگرش محدود و کمی به موفقیت تحصیلی را از جمله علل گسترش انتشار کتاب‌های کار می‌داند و از روش‌های تمرین و تکرار این کتاب‌ها انتقاد می‌کند و می‌گوید: وقتی کتاب درسی در ظرف مدت کمتر از شش ساعه تألیف می‌شود و فقط یک‌ماه به آغاز سال تحصیلی مانده، دوره‌هایی برای مدرسان برگزار می‌کنند، وضعیت کتاب‌های درسی بهتر از این نمی‌تواند باشد.

بیژن یاور، دبیر گروه ایران‌شناسی دفتر انتشارات کمک‌آموزشی می‌گوید: برای این که از وضعیت کنونی به عنوان تجربه‌ای برای آینده استفاده کنیم، باید به نیازهای موجود، سلیقه، اولویت‌های بومی و نیز تکنیک‌های روز جهان توجه کرده، بدانیم که هرچه ورودی اطلاعات در سیستم دقیق‌تر و براساس اولویت‌های واقعی تنظیم شده باشد، خروجی اطلاعات حتماً به آنچه به عنوان کتاب‌های کمک‌آموزشی به آن می‌نگریم، نزدیکتر خواهد بود.

✓ آفتاب یزد / شماره ۲۱۲ / تیرماه ۱۳۸۰

از قصه‌های حانه سوسکه تا شسل سیلوراستاین (کتاب در میان بچه‌ها)

نویسنده: نسرین میرزایی

گزارش

لالایی‌ها و قصه‌ها در شکل‌گیری شخصیت کودک، تأثیری عمیق دارد و زیرساخت شخصیت آن‌ها را در نوجوانی و جوانی شکل می‌دهد. کرنگان، گاهی رازدار شخصیت‌های قصه می‌شوند و گاهی

مجموعه کتاب قصه‌ها
نوجوان / شماره ۲۸

برای آن‌ها غصه‌دار و گاهی رازهای‌شان را با گل‌ها و پرندگان در میان می‌گذرانند: «گاهی هم‌بازی «خانم خرگوشه» و «آقا کلاغه» می‌شوند و شفیفته دنیای رنگارنگی که هنوز برای آن‌ها رنگ نیاخته است»^{۴۴}. کتاب کودک باید تخیلات کودک را در راستای آگاهی و آشنایی با مسایل جدید اجتماع او رشد دهد و ضمن این حرکت، ذهن و روح کودک را از هویت‌ها و ارزش‌های گذشته جدا سازد. ادبیات شفاهی برای نسل کنونی، همان امتیاز مهم است که داستان‌های مربوط به زندگی امروزی او، یا نثر داستان‌های اسطوره‌ای سنتی و افسانه‌ها، میان سنت شفاهی و مواد مکتوب پیوند برقرار می‌شود و در پیدایش و احساس هویت فرهنگی و حس افتخار به نیاکان به آنان یاری می‌رساند.

حمید عاملی، قصه‌گوی بچه‌ها، درباره داستان‌های فولکلور می‌گوید: ادبیات فولکلور، یعنی ادبیات عامیانه و آداب و سنن رایج بین مردم و می‌افزاید: اگر کودک به این نوع ادبیات عادت کرد، حتی اگر بدآموزی هم داشته باشد، نمی‌توانیم آن را از سطح جامعه بگیریم. پس ما باید برای جایگاه ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها را هوش کنیم، بنابراین، فرهنگ، عامیانه و فولکلور این مملکت را برپای ادبیات ماست و ما نباید به آن بی‌توجه باشیم و بچه را باید از کودکی با ادبیات بومی‌اش آشنا کنیم. وی درباره نوع کتابی که بتواند نیاز کودک ما را برآورده کند، می‌گوید: در مورد کودک، تجربه‌ای که من دارم، داستان‌های تخیلی و تمثیلی، بیشتر می‌تواند بچه را هدایت کند. چون هنوز تشخیص بچه در وجودش جانیفته و به آن مرحله نرسیده که عمایش بالا برود و سطح دانشی‌هایش افزایش پیدا کند. لذا باید با تمثیل و تخیل و داستان، او را بکشانیم به آن جاهایی که باید در آن حرکت کند. اما در مورد نوجوان، وضعیت فرق می‌کند. هنگامی که او بی‌ببرد راه سعادت در کدام منزل است، کتاب‌های علمی می‌توانند نقش سازنده‌ای داشته باشند.

حمید عاملی، درباره تأثیر آثار ترجمه، روی مسخاطیان کودک می‌گوید: ما می‌خواهیم ابتدا بچه‌ها همان ایرانی رشد کنند. کودک ابتدا باید بداند که با تمام خصوصیات و فرهنگ و مذهب و طبیعت

قومی و اخلاق که از طریق سنت‌ها به او ارث رسیده است، ایرانی است و بعد از نظر این که دنیا، دنیای ارتباطات است و جهان با یک پیوستگی عجیب و عظیمی به هم مربوط شده، آگاهی از فرهنگ‌های دیگر ضرورت می‌یابد. با وجود این، زمانی که بچه‌ها از داستان‌ها و تمثیل‌ها و ادبیات خودمان غنی نشده‌اند، نمی‌توانیم به ذهن آن‌ها ادبیات «بیگانه» را وارد کنیم. پس تا زمانی که حس تشخیص و قوه تمیز در کودک رشد نکرده، نباید داستان ترجمه شده به او بدهیم.

✓ چستا/ شماره ۱۰ / سال مجدم / پیاپی ۱۸۰ / تیرماه ۱۳۸۰
روزنه
 نویسنده: پرویز شهریاری

ملاحظه

من به «کتاب کودک» به معنای عام آن، کاری ندارم و نمی‌خواهم وارد بحثی شوم که صلاحیت آن را شمارم. همین قدر می‌دانم که کودک، بسیار تأثیرپذیر است و به دلیل پاکی و صداقت خود و به دلیل آشنا نبودن با دوز و کلک بزرگ‌ترها، هرچه می‌بیند و می‌شنود، باور می‌کند و به همین دلیل، می‌توان به کمک شعر و قصه، روحیه‌ای انسانی، عاطفی و مهربان را به او تلقین کرد، یا او را به آدمی شرو، بی‌عاطفه و ستیزه‌جو تبدیل کرد. احساس می‌کنم بسیاری از کتاب‌های کودک، به ویژه آن‌ها که از منابع غربی و به خصوص آمریکایی ترجمه و یا تألیف شده است، از نوع دوم‌اند.

من در این‌جا، تنها می‌خواهم گونه خاصی از کتاب‌های کودک را مطرح کنم: کتاب‌های به اصطلاح علمی. در این زمینه اگر از استثناها بگذریم، به دو نوع کتاب برمی‌خوریم:

اول: کتاب‌هایی که بسیار سطحی، بی‌مضمون و ملال‌آور هستند. برای مثال، برای «آموزش ریاضی» یکی از کتاب‌ها، با سیب آغاز می‌کند. در صفحه اول یک سیب، در صفحه سوم دو سیب و... را نقاشی می‌کند و کتاب دیگر، همین شیوه را با قورباغه یا گنجشک تکرار می‌کند. اغلب، تصاویر قشنگ‌اند، ولی کتاب، شامل هیچ مطلب تازه‌ای نیست و هیچ چیز را

ژاکروسو که در آن، اعلام کرده بود تمامی کتاب‌های کودکان، به جز «رایسنون کروزونه»، انحرافی و خطرناک‌اند، توجه خود را به این موضوع می‌دول داشتند که ادبیات کودکان باید آموزنده و متعالی باشد. سارا ندیمه، در محله «نگهبان تعلیم و تربیت»، اولین نقدهای کتاب‌های کودکان را به صورت پی‌درپی به چاپ رساند و در آن‌ها، قصه‌های پریان را به سبب خشونت و پوچی تقبیح کرد.

بنابراین، داستان پندآموز برای کودکان، همواره از درون تهدید شده است و به این ترتیب کودکان را واداشته تا از عمومی‌ترین اخلاق گریبان نیز درس اخلاق بگیرند. از طرفی، بزرگ‌ترین حرکت اصلاحی در ادبیات کودکان، تحت تأثیر منبعی نامتحمّل، یعنی علاقه به ادبیات عامیانه، در آغاز قرن ۱۹ صورت گرفت.

اشعار کودکان‌های که هالی ول، آن‌ها را برای عده‌ای از دوستداران ادبیات عامیانه در ۱۸۴۲ گزینش کرد و مجموعه داستان‌های پریان برادران گریم که به سرعت در ۱۸۲۲ به انگلیسی ترجمه شد، با سرعتی بی‌نظیر، در میان خوانندگان جوان محبوبیت یافتند.

✓ قدس / شماره ۲۰ / ۲۹۲۰ / مرداد ۱۳۸۰

ادبیات کودکان از دیرباز تاکنون (قسمت اول)
دوم

مترجم: اسماعیل حدادیان مقدم

مثاله

دوره زمانی میان دو جنگ جهانی، شاهد تحکیم موقه‌یت ادبیات کودکان، به مثابه قلمروی انحصاری بود. محبوبیت رو به گسترش سالنامه‌های کودکان، کتاب‌های مصور و کتاب‌های طنز کودکان که اینک نسبت به آثار مبتدل و ابتدایی قبلی، خیلی بهتر بودند، به این فرآیند کمک کرد.

در داستان‌های ماجراجویانه رانسوم، نوجوانان به جای در افتادن با دشمنان معاند، با کشتی‌های بادبانی دست و پنجه نرم می‌کنند. با این حال، در آمریکا مجموعه کتاب‌های «خانه‌کوچک» (۴۲-۱۹۲۲) لورا اینگالیس و ایلدر، به توصیف گذشته‌های پرداختند

نه به خود کودک و نه به پدر و مادر او نمی‌آموزد. نوم: کتاب‌هایی که به نام تألیف منتشر می‌شوند، ولی درواقع از اندیشه یک نویسنده خارجی استفاده شده است و این، یکی از زشت‌ترین روش‌هایی است که اغلب برای سودجویی از آن استفاده می‌شود و هیچ اشاره‌ای هم به مؤلف اصلی کتاب نمی‌شود. این شیوه کار، هیچ نامی ندارد جز «دردی»؛ «دردی اندیشه».

در این‌جا اتفاق‌های جالبی می‌افتد: نام‌ها ایرانی می‌شوند. لباس‌ها و قیافه‌ها در تصویرها، بازسازی می‌شوند و به جای شهر و آبادی اصلی، «قوچان» و «اکبرآباد» گذاشته می‌شود و اغلب با بی‌سلیفگی، مضمون کتاب هم دستکاری می‌شود.

در کشورهای اروپای شرقی و به خصوص در شوروی سابق، کتاب‌های زیادی برای پرورش ذهن علمی کودکان چاپ شده است و البته با استفاده از نام‌ها و سنت‌های خودشان.

از هجوع فرهنگ زبان‌بار غرب باید جلو گرفت، ولی «آموزش زبان‌بار» با آشنایی با فرهنگ قوم‌ها فرق دارد.

✓ قدس / شماره ۲۰ / ۲۹۲۰ / مرداد ۱۳۸۰

ادبیات کودکان از دیرباز تاکنون (قسمت اول)

مترجم: اسماعیل حدادیان مقدم

مثاله

داستان‌ها و اشعاری که برای کودکان نوشته شده، تاریخی طولانی دارد. از دورترین زمان‌ها، مادران لالایی زمزمه می‌کردند و امروزه مشخص شده است که برخی از بازی‌ها و قطعات شعری، قدمتی دیرینه دارند. از طرفی، تاریخ ادبیات مکتوب کودکان، قدمت کمتری دارد. تا پیش از ۱۷۰۰ سال، عناوین اختصاصی بسیاری کودکان، تنها برخی از آثار آموزشی و رساله‌های مذهبی بودند. کودکان مشتاق، چاره‌ای جز پناه‌جستن به ادبیات بزرگسالان (کاری که آن‌ها امروزه هم تا حدودی انجام می‌دهند) نداشتند. البته، ترجمه‌هایی از افسانه‌های اروپا، داستان‌های پریان، ترانه‌ها و داستان‌های عشقی، در دسترس بود.

منتقدان، تحت تأثیر کتاب «امیل» (۱۷۶۲) ژان

که می‌توانست در عین سختی، دوست‌داشتنی و مطبوع باشد. کتاب‌های مصور نیز تا حدی تلقی عاری از لطافت خود را نسبت به خطر و مرگ که بیشتر در داستان‌های «بئاتریکس پاتر» وجود داشت، از دست دادند. در عوض، آردیزونی و ویلیام نیکلسون، در انگلستان و بعدها دکتر سنوس در آمریکا، دنیایی امن و مطبوع را برای بچه‌ها به تصویر کشیدند.

کمال مطلوب و به دور از واقعیت نامطلوب در زمینه ادبیات کودکان، ورود آثار پرفروش در دهه ۱۹۲۰ به بازار بود. مخاطبان این آثار کودکان و هدف آن‌ها، واقعیت‌گرایی و سرگرم‌سازی بود. در انگلستان، بلایتون و کرامیتون، نظرشان بر این بود که کودکان باید در انتخاب غیر منتظره‌ترین داستان‌های ماجراجویانه آزاد و خیال‌شان راحت باشد تا هیچ گزندی به آن‌ها نرسد. واکنش علیه جهان‌های رؤیایی پس از جنگ دوم جهانی، غیر قابل اجتناب بود؛ چرا که این دوره همزمان با رشد فروش کتاب‌های چند شومیزی، کتابخانه‌های کودکان و بروز طرز تفکر اخلاقی و اجتماعی جدیدی بود. نویسندگان، به اصرار ناشران متعهد و کتابداران پیشرو، به تدریج شروع به تحریر در زمینه‌های جدید و مورد علاقه خود کردند و زمینه وقوع داستان‌های خود را از جهان طبقه متوسط، به جهانی دیگر تغییر دادند.

هنرمندان تصویرگری مانند سنداک و بریکتر نیز به جست و جو درباره علاقه زیاد کودکان به موضوع مرگ و پرخاشگری و دغدغه‌های نه چندان جدی آن‌ها پرداختند.

این نکته که در طی دوره رشد ادبیات کودکان، کدام جنبه باید مورد تأکید قرار بگیرد، موضوعی بوده که مایه اختلاف صاحب‌نظران شده است. از نظر برخی مهم‌ترین وظیفه، ره‌ساختن کتاب‌های کودک از تعصب اجتماعی و انحصارطلبی بود که دیگر تحمل آن امکان‌پذیر نبود و دیگران توجه خود را متوجه دستاوردهای مثبت ادبیات معاصر کودکان کردند. این نکته را می‌توان در آثار نویسندگان انگلیسی مانند ویلیام مینی، گارفیلد پیرس، جان آیکن و بوس و نویسندگان استرالیایی مانند رایستون، ساوت‌هال

و نان چانسی و نویسندگان آمریکایی مانند بیارن، ویرجینیا هامیلتون مشاهده کرد.

این نکته که اینک خواندن کتاب‌های این نویسندگان هم به کودکان و هم به بزرگسالان توصیه می‌شود، بیانگر این عقیده قرن نوزدهم است که بزرگسالان نیز می‌توانند در خواندن ادبیات کودکان سهیم شوند. ادبیات کودکان دیگر مانعی تدافعی بین دوره کودکی و رشد لازم به سوی فهم بزرگسالی نیست.

✓ هم‌مهری / سال نهم / شماره ۱۲ / ۲۲۲۶۲ / مرداد ۱۳۸۰

کتاب و پنجره جادویی

نقش تلویزیون در ترویج فرهنگ کتابخوانی

نویسنده: آرش پژمان



بچه‌های خردسال این زمانه، پیش از رفتن به دبستان، از تلویزیون بسیار چیزها می‌آموزند. تلویزیون حتی بر بچه‌های کوچکتر از دو سال هم اثر می‌گذارد. تلویزیون حال و هوای دوران کودکی را دگرگون کرده است. کودکان امروز، پیش از رفتن به دبستان قادر به خواندن، نوشتن و حساب کردن هستند و نسبت به بچه‌های دیروز، معلومات گسترده‌تری دارند.

هر روز که آن‌ها تلویزیون می‌بینند، چیزهای تازه‌ای یاد می‌گیرند. چارلز سلیرمن، مؤلف کتاب بحران در کلاس درس، می‌گوید: دانش‌آموزان از تلویزیون بیشتر می‌آه‌وزند. تا از کلاس درس. مارشال مک‌لوهان، کارشناس و صاحب نظر وسایل ارتباط جمعی الکترونیک، معتقد بود زمانی که کودک وارد مدرسه ابتدایی می‌شود، در واقع به اندازه پنج سال از تلویزیون آموزش دیده است.

خانواده‌هایی وجود دارند که مجموعه دایرة‌المعارف و فرهنگ‌های‌شان را نزدیک تلویزیون قرار داده‌اند. کودکان آن‌ها خیلی زود متوجه شده‌اند که کتاب حاوی اطلاعات زیاد و درست به اندازه تلویزیون، جالب است و حتی مطالب آن بسیار عمیق‌تر است و وسیع‌تر.

بسیاری از برنامه‌های داستانی تلویزیون، از

غیر مجاز می‌کند، مدون نشده است.

شاید وجه اشتراک شورای کتاب کودک، با دیگر نهادها و موسسات متولی کتاب کودک و نوجوان، در همین نانوشته ماندن معیارهایی باشد که تاکنون منشأ اختلافات بسیاری بوده است.

معیارهای شناخت گروه سنی اثر، انتخاب محتوای مناسب تصویر و... مواردی است که نه تنها شورا، بلکه کانون پرورش فکری کودکان، وزارت ارشاد و... نیز تاکنون به مدون کردن معیارهای انتخاب یا رد اثر اقدام نکرده‌اند. لذا بسیار سخت و مشکل می‌توان این گزاره‌های شورای کتاب کودک را تحلیل و ارزشیابی کرد. فی‌المثل، در تحلیل کار نویسندگان ایرانی، مدخل داستان‌های واقعی، وقتی گفته می‌شود که از نظر ساختاری قوی‌تر شده‌اند و به فنون ادبی مسلط‌ترین، نمی‌دانیم این قضاوت بر چه معیار و اصولی قرار گرفته است یا وقتی سخن از سوررالیسم در ادبیات کودک و نوجوان می‌شود، نمی‌دانیم چه تعریفی از سوررالیسم و چگونگی آن در آثار کودکان، نزد اعضای محترم شورای کتاب کودک است که برخی از آثار آقای احمد رضا احمدی را به این عنوان برمی‌گزینند.

شورای کتاب کودک، در سال ۷۷ به ارزیابی ۴۴۶ اثر پرداخته است که از این میان ۱۱ عنوان تالیف، ۱۲۵ عنوان ترجمه، ۴۵ عنوان شعر، غیرداستانی ۱۶ عنوان و آثاری که در گروه «مرجع» قرار گرفته، ۶ عنوان را به خود اختصاص داده است.

✓ جوان ۱۷ / مرداد ۱۳۸۰

نخستین پژوهش جدی در باب ادبیات اطفال نگاهی به مجموعه «تاریخ کودکان ایران»

نقد

تاریخ ادبیات کودکان ایران، طرحی پژوهشی در شناخت سیر تاریخی ادبیات کودکان در ایران و عناصر و گونه‌های سازنده آن است. مجریان این طرح، از سال ۱۳۷۶، کار تدوین تاریخ ادبیات کودکان ایران را آغاز کرده‌اند. سرآغاز این پژوهش، ابتدای

روی کتاب‌های خاص تهیه و تنظیم شده است و کودکان به خواندن این کتاب‌ها علاقه دارند؛ چه قبل از دیدن برنامه و چه بعد از دیدن آن. کودکان بزرگ‌تر معمولاً می‌خواهند بدانند که داستان تا چه حدود روی صحنه تغییر یافته است. پس از آن بحث خواهند کرد که آیا برنامه تلویزیونی، به خوبی کتاب بوده است یا نه.

کتابداران مدارس یا کتابخانه‌های عمومی می‌توانند پدران و مادران و حتی خود کودکان را در انتخاب کتاب‌های جالب و مورد نظر راهنمایی کنند. همچنین، فهرست‌های چاپ شده می‌تواند کمک مؤثری در این راه باشد. یقیناً هنگام استفاده از تلویزیون و برای این‌که آن را به پنجره‌های جادویی برای کودکان تبدیل کنیم، راه‌ها و شیوه‌های فراوانی وجود دارد.

همچنین، راهکارهای بسیاری وجود دارد که در جریان این استفاده، کودکان را به افراد فرهیخته تبدیل کنیم.

✓ جمهوری اسلامی ۱۵ / مرداد ۱۳۸۰

متولیان کتاب کودک و نوجوان در ایران

مقاله

در این مقاله، پس از معرفی شورای کتاب کودک و گروه‌های تخصصی آن، آمده است: آثار پس از انتشار، تهیه و میان گروه‌های تخصصی توزیع می‌گردد. هر گروه یا تشکیک، جلسات آثار را ارزیابی می‌کند و حاصل کار خود را در جزوه‌ای به شورا ارائه می‌دهد.

شاید از برتری‌های شورا، نسیت به دیگر مؤسسات دولتی و غیردولتی کتاب کودک و نوجوان، ارائه جزوات و بولتن‌هایی است که بخشی از دیدگاه‌ها و نظرات شورا را شفاف و مدون کرده است.

داخل فهرست، بیرون فهرست:

حاصل تلاش‌های گروه‌ها در مطالعه و انتخاب آثار، در جزوه‌ای که به فهرست کتاب‌های مناسب، مشهور شده است، ارائه می‌شود. متأسفانه، معیارها و قواعدی که برخی کتاب‌ها را مجاز و برخی دیگر را

پیدایش مفهوم فرهنگ و ادب در ایران زمین، شکل‌گیری ادبیات شفاهی یا فرهنگ عامه و دربرگیرنده افسانه‌ها، لالایی‌ها و ترانه‌هاست. تاریخ ادبیات کودکان ایران، تلاش کرده است تا با یاری گرفتن از اسناد معتبر تاریخی و دلایل علمی، به یکایک این پرسش‌ها پاسخ دهد. اگرچه در جست و جوی ادبیات دوران باستان و ادبیات دوران پس از اسلام، شمار اندکی متون ویژه کودکان به دست آمده است، در متون ادبی بزرگسالان، جابه‌جا گزیده‌هایی دیده می‌شود که برای کودکان نوشته شده و مخاطب آن آشکارا کودک خوانده شده است.

بی‌شک، نخستین کتاب‌های کودکان، ناگهان پدید نیامده است و در طول تاریخ، عوام‌لی چون دگرگونی نگرش‌های تربیتی و آموزشی، تناووم گرایش به افسانه‌ها و قصه‌های عامیانه در میان کودکان و نوجوانان، ساده شدن نشر فارسی، نفوذ ادبیات امروزی، ورود دستگاه چاپ به ایران و تولید کتاب در گستره‌های وسیع‌تر، بنیادگذاری مدارس جدید، رشد روان‌شناسی کودک و توجه به نیازهای او از جمله عوام‌لی به شمار می‌رود که به پدید آمدن واژه به ادبیات اطفال و انتشار اولین کتاب‌های کودکان کمک کرده است.

✓ کتاب هفته / شماره ۲۰ / ۲۹۸ مرداد ۱۳۸۰

استاد جعفر بدیعی

نویسنده: سید علی کاشفی، خواننده: سید علی

مقاله

جعفر بدیعی، در سکوت و تنهایی و قدر ناشناسی، در گذشت. مرد هشتاد و شش ساله‌ای که ۲۰ سال از عمرش را صرف مطبوعات کودک و نوجوان کرد؛ همان‌گونه که سی سال را صرف تدریس در مدارس کرده بود.

بدیعی، مثل هر انسانی، ویژگی‌های خاص خود را داشت، اما مهم این بود که نه تنها ادبیات کودک و نوجوان امروز، بلکه به طور کلی، فرهنگ مطالعه و اهل فرهنگ ما و مدار او هستند، چرا که جهل و پنج سال قبل نشریه‌ای را بنیان گذاشت (کیهان بچه‌ها) که سبب باز رفتن میزان مطالعه عمومی شد و نسلی را

تربیت کرد که مطالعه را به عنوان یک ضرورت پذیرفته بود.

بدیعی از میان ما رفت؛ بدون آن‌که - جز یک مورد - خاطرات و تجربیاتش را پرسیده و دانسته باشیم چگونه شمارگان هزارتایی مطبوعات کودک، به سی صد هزار و چهار صد هزار رسید.

بدیعی از میان ما رفت؛ بدون آن‌که تاج گل یا لوح تقدیری به دستش داده و به او گفته باشیم ما نویسندگان امروز، همه، کیهان بچه‌های تو را می‌خوانده‌ایم. یادش گرامی!

✓ جمهوری اسلامی / ۲۲ مرداد ۱۳۸۰

ارزش و ارزش‌گذاری در ادبیات کودکان

مقاله

هنگامی که درباره متنی ادبی سخن می‌گوییم، به نوعی درباره آن ارزش‌گذاری می‌کنیم.

در حوزه ادبیات کودکان، ارزش‌گذاری از چهار زاویه صورت می‌گیرد:

- ارزش‌های زیبایی‌شناختی یا گزاره‌های عاطفی، به شیوه سندی
- ارزش‌های ساختاری یا گزاره‌های منطقی، به شیوه سندی
- ارزش‌های ارتباط‌شناختی یا گزاره‌های منطقی، به شیوه توصیفی - آزمونی
- ارزش‌های شناخت‌شناسی یا گزاره‌های منطقی، به شیوه توصیفی - آزمونی

ارزش‌های زیبایی‌شناختی، با گزاره‌های عاطفی بیان می‌شود. مثل گزاره «از این داستان لذت بردم». این گزاره‌های عاطفی، از نظر بعضی فیلسوفان، شبه گزاره است؛ زیرا قابل اثبات نیست. بنابراین، بیانگر تأثیری است که متن ادبی روی فرد می‌گذارد. شیوه کشف و دریافت چنین ارزش‌هایی، از راه رابطه با متن یا سند ادبی، ممکن است.

ارزش‌های زیبایی‌شناختی، سندی است، اما ارزش‌های ارتباط‌شناختی و شناخت‌شناختی، اگرچه با گزاره‌های منطقی بیان می‌شوند، شیوه کشف و دریافت این ارزش‌ها، توصیفی - آزمونی است. در این شیوه ارزش‌گذاران، تأثیرات متن را روی

فراتر از ظرفیت احساسی و عاطفی کودک و نوجوان، گفت: «من فکر می‌کنم نویسنده با پر رنگ کردن خشونت در این اثر، در پی القای مطلبی دیگر بوده و این کار از روی سهو انجام شده است.»

✓ بهار / ۲۲ مرداد ۱۳۸۰

**برخوردی کودکانه با کودکان
نگاهی به تئاتر «لافکادیو» اجرا شده در
پارک لاله**

مقاله

استاین، در آثارش، به بیان موضوعات نو می‌پردازد که مخاطب نیز در این نوشته‌ها به تجربه‌های نابی دست پیدا می‌کند. به قول خودش، دوست دارد همه جا را ببیند، همه صداها را گوش کند و در دنیا چیزهای بی‌نظیر و هیجان‌انگیز را تجربه کند.

نمایش لافکادیو که از طریق یک راوی، به نام عمو شلبی بیان می‌شود، در واقع تصویرگر خود نویسنده است. لافکادیو داستان شیر نوجوانی است که کنجکاو و دقت در محیط اطرافش، وجه تمایز او در میان بقیه شیرهاست. روزی تعدادی شکارچی به جنگل می‌آیند. همه شیرها پا به فرار می‌گذارند؛ ولی لافکادیو می‌ماند با شکارچی آشنا می‌شود تیراندازی یاد می‌گیرد و به زودی مشهور می‌شود. رییس یک باغ‌وحش او را به شهر می‌برد و او به ثروت و شهرت می‌رسد. او در شهر به موفقیت‌ها و تجربه‌هایی دست می‌یابد و تا آن جا پیش می‌رود که از همه چیز خسته می‌شود. تا این که به پیشنهاد صاحب سیرک برای شکار به جنگل می‌رود. در جنگل با شیر پیری مواجه می‌شود. این جاست که او هویت فراموش شده‌اش را باز می‌یابد.

طراحی صحنه بسیار ساده و فانتزی است. طراح سعی داشته خود را به این فضا نزدیک کند، اما با نمایش، همگون نیست و کمی فاصله دارد. بازی‌ها و ارتباط بازیگران با یکدیگر بسیار قوی است و نشان از تسلط کارگردان به نمایش دارد. موسیقی به کار گرفته شده در فضاهای مختلف، با هم تفاوت دارد. مثلاً زمانی که لافکادیو توسط

گروهی از کودکان، چه از جنبه ارتباطی و چه از جنبه شناختی بررسی و نتایج این بررسی را به عنوان ارزش ثبت می‌کند. بدین ترتیب، در نقد ادبیات کودکان، ارزشگذاری‌ها تأثیرات و واکنش‌های کودکان را هم دربرمی‌گیرد؛ موضوعی که در نقد ادبیات بزرگسالان به طور روشمند وجود دارد.

✓ کیهان / ۲۲ مرداد ۱۳۸۰

**شفافیت حماسه‌ها را با «شاید» گنگ نکنیم!
گزارش جلسه نقد داستان**

گزارش

دفتر هنر و ادبیات ایثار، در سومین دوشنبه مردادماه، داستان «نصف کشتی؟ نصف دریا!» از محمدرضا کاتب را در جمع منتقدین نقد و بررسی کرد.

پسرک چهارده، پانزده ساله‌ای که تنها باز مانده بزیر اسلحه گردانی متلاشی شده است، در بین کشته‌ها و در کنار روستاهای منهدم شده، بدون مقاومت، اسیر تعدادی از سربازان دشمن می‌شود. سرباز مو بلند، سرباز مو کوتاه و سرباز عینکی، تنها مشخصه‌های سه سرباز دشمن است که در داستان بازگو می‌شود.

اسدی‌فر، با اشاره به این که مشخص نیست، این جنگ بین چه کسانی است، گفت: «اگر جنگ بین نیروهای ایرانی و عراقی باشد، ما برخلاف واقع، مقاومتی از سوی ایرانی‌ها و به خصوص پسرک نوجوان نمی‌بینیم.»

وی اضافه شدن سه متن با عنوان ضمائم را از سوی نویسنده که جمعی برابر یک سوم اثر را تشکیل می‌دهد، غیرمعمول، غیرداستانی و به نوعی موجب بی‌اعتبار شدن اصل داستان دانست.

یزدان‌پناه، کتاب را در قطع و سبک چاپ، مخصوص کودکان و نوجوانان خواند و گفت: «ولی مسأله‌ای در حد بزرگسالان است؛ مخصوصاً با ضمیمه‌های سنگین، سخت و نامفهوم که سبب سردرگمی نوجوانان می‌شود و سرانجام هم معلوم نمی‌شود که داستان واقعی است یا نه!»
منتقد دیگری، با تأکید بر تصویرگری خشونت،

صاحب سیرک به شهر دعوت می‌شود، موسیقی کاملاً متفاوت‌تر است. ورود این دو به شهر، همراه موسیقی و نوارهای موضعی، طوری طراحی شده که انگار تماشاگر همراه آنان به طرف ماه قدم برمی‌دارد. از هنگام ورود لافکادیو به شهر، نمایش از دنیای فانتزی فاصله می‌گیرد و کارگردانی تغییر می‌کند. ما لافکادیو را در قالب تصویرهای متفاوت می‌بینیم؛ مثل زمانی که او به کوتاه کردن موی سرش می‌پردازد یا زمانی که مشغول یادگیری نقاشی و یا اجرای کنسرت است. اجرای موسیقی، از دیدنی‌ترین لحظه‌های نمایش است. موسیقی پاپ، به جا و درست به کار گرفته شده است.

در یکی از کنسرت‌ها لافکادیو را می‌بینیم که به یک انسان ماشینی تبدیل شده است و هر چه به او می‌گویند، اجرا می‌کند. چنین به نظر می‌رسد که با اجرای بخش آخر نمایش، خود کارگردان هم همانند لافکادیو، سرگردان و عاشق باران شده است.

به هر حال اجرای نمایش لافکادیو در مرکز تئاتر کودکان و نوجوانان پارک لاله را باید به فال نیک گرفت. زیرا قدمی است هر چند کوچک، در جهت معرفی این نویسنده بزرگ به کودکان و نوجوانان کشورمان.

✓ کتاب هفته / شماره (۳۹۹) / ۱۲ / شنبه ۲۷ مرداد ۱۳۸۰
کتاب‌های کودکان: گذشته و حال

نویسنده: لارا پاکزو

مترجم: اسکندر جهانپانی

مقاله

اگر بخواهید برای کودکان کتاب بنویسید، ابتدا باید کتاب‌هایی را که برای کودکان نوشته شده است، بخوانید؛ به ویژه کتاب‌هایی را که در ده سال اخیر نوشته شده است.

تفاوت اصلی میان کتاب‌های کودکان امروزه و کتاب‌های دو نسل قبل (به ویژه کتاب‌های مصور) در این است که در کتاب‌های جدید، بینش و دیدگاه کودک، بیش از پیش مورد تأکید قرار می‌گیرد.

دستمایه این کتاب‌ها که بر اقتدار کودکان و به رسمیت شناختن حریم شخصی و دنیای مستقل آن‌ها مبتنی است، موقعیت چشمگیری برای این

کتاب‌ها به ارمغان آورد.

نظریه پردازان ادبیات کودک، معتقدند که امروزه کودکان از طریق تلویزیون و یا در زندگی با پدیده‌های ناهنجار مواجه می‌شوند و کتاب‌ها به کودکان کمک می‌کند تا برای رویارویی با این مسائل آماده شوند.

با خواندن کتاب‌هایی که امروزه برای کودکان منتشر می‌شوند، می‌توانید به آن چه ناشران در این عرصه به آن گرایش دارند، پی ببرید. خواندن کتاب‌های کلاسیک دوران کودکی خودتان، به شما می‌آموزد چگونه یک داستان جاودانی خلق کنید.

✓ کتاب هفته / شماره (۳۹۹) / ۱۲ / شنبه ۲۷ مرداد ۱۳۸۰
نویسنده‌ی برای کودکان، تکرار شیطنت‌های
کودکی نیست

(میزگرد تفاوت‌های ماهوی کودک و نوجوان)

نویسنده: نگار پدرام

میزگرد

چهارمین نشست فرهنگی انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، روز دوشنبه ۱۵ مرداد ۸۰، با موضوع «تفاوت‌های ماهوی کودک و نوجوان» برگزار شد.

در این نشست فرهنگی، هجری، گرداننده جلسه، دکتر حسین اسکندری (روان‌شناس) و محمدعلی شامانی (نویسنده) حضور داشتند.

دکتر اسکندری، با بیان این که روان‌شناسان جراحانی هستند که به صورت‌های مختلف برش می‌دهند، گفت: «ما سه نوع کودک داریم: ۱- کودکی که بازی می‌کند و خصوصیات خاص کودکی را دارد. ۲- نویسنده‌گان بزرگسالی که کودک می‌شوند و به زبان کودک صحبت می‌کنند. ۳- کسانی که شیطنت‌های دوران کودکی خود را تکرار می‌کنند»

اسکندری اظهار داشت که ما بین دو نظام معرفتی اختلاف داریم؛ چرا که گاهی چیزهایی می‌نویسیم که دوست داریم بچه‌ها بخوانند و گاهی چیزهایی می‌نویسیم که بچه‌ها بفهمند.

شامانی گفت: «گاهی ما از منظر تجربیات کودکی خودمان به کودکی نگاه می‌کنیم. اکثر

در ادامه، محمدعلی شامانی گفت: «تجربیات زندگی ما را روان‌شناس می‌کند. نویسندگانی بودند که توانستند تفکر برانگیز بنویسند و در ذهن مخاطب ماندگار شوند. اما مشکل این جاست که ما می‌نویسیم؛ اما مخاطب نداریم»

✓ کتاب هفت / شماره (۳۹۹) / ۱۲ خنجره ۲۷ مرداد ۱۳۸۰

هیولایی به نام کتاب لوکس

نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

مقاله

می‌دانیم کتاب در ایران، نسبت به سایر کالاها و نسبت به سایر کشورها، فرآورده‌ای ارزان است. اما حقیقت این است که به دلیل مشکلات اقتصادی یا فرهنگی، قیمت کتاب برای درصد بالایی از جمعیت جامعه و خوانندگان کتاب، عاملی مهم و تعیین‌کننده است.

با این حال، در عمل می‌بینیم که بازار کتاب‌های گران، کم رونق نیست و در مقابل، تقریباً کوششی برای تولید کتاب ارزان مشاهده نمی‌شود. بسیاری از کتاب‌ها بدون دلیل منطقی یا کاغذ خارجی، کاغذ کلاسه، جلد گالینگور، به صورت چهاررنگ و... منتشر می‌شوند. تمایل سیستم توزیع و فروشندگان کتاب، خریدهای قطعی دولتی و... در این مسئله دخیل است.

اگر کتاب گران در مورد برخی آثار تفسیر هنری، کارهای پژوهشی و مرجع، آثار ماندگار (به عنوان استثنا) پذیرفتنی باشد، در مورد کتاب کودک، به هیچ وجه پذیرفتنی نیست. کتاب کودکیک کالای مصرفی است. کالایی که باید کودک با آن زندگی کند، آن را خط خطی و حتی پاره‌کنند. (در این مورد مقالات فراوانی نوشته شده) کتاب کودک گران، از عدم آگاهی از رسالت کتاب کودک و توهین به طبقات متوسط جامعه و حرکت خزانده به سوی یک جامعه طبقاتی در میان کودکان امروز و مردان فردا (خواه طبقات اقتصادی و خواه طبقات اطلاعاتی) سرچشمه می‌گیرد. کتاب کودک ارزان‌ترین کاغذ، ارزان‌ترین نوع چاپ و ارزان‌ترین جلد را می‌خواهد. جشنواره‌ها و منتقدان باید به شدت با کتاب‌های گران مقابله کنند و

نویسندگان، کودکی خود را نوشته‌اند. از زاویه دیگر هم می‌توان به بچه‌ها نگاه کرد. باید ببینیم که بچه‌ها در چه دامنه فرهنگی زندگی می‌کنند، چه تجربیاتی دارند. کودکان دنیا، واژه و نگاه‌های مختلف دارند.

جامعه‌شناسان، حقوق‌دانان و حتی قصه‌نویسان، هر یک به گونه‌ای به کودک نگاه می‌کنند. اما مسئله این است که ما از کجا نگاه کنیم. باید از سمت کودک: به نویسنده نگاه کرد. باید ببینیم که او کجاست و چگونه به ما نگاه می‌کند. معمولاً او به ما نگاه می‌کند و اوست که باید قصه و قهرمان ما را بی‌زیرد محل برخورد در نگاه ماست و باید دیوارهای مجازی بین کودک، نوجوان و بزرگسال را برداریم.»

شامانی گفت: «کودکی و عشق یک ویژگی مشترک دارند و آن، این که هر دو به اختیار نیستند. بچه‌ها تا جایی که بتوانند می‌خواهند خودشان هر کاری را امتحان کنند. باید ببینیم که چه اتفاقی رخ می‌دهد. چون بچه‌ها دارند انتخاب می‌کنند. شعر ویژه نوجوانان را نمی‌خوانند و با این کار به بزرگسالان طعنه می‌زنند که ما هم مثل شما هستیم.»

در ادامه، دکتر اسکندری، کشف بچه‌ها را خیلی مهم دانست و گفت: «در ادبیات کودک ما باید بررسی کنیم که آیا برای کودک کشف شده قصه می‌نویسیم یا نه؟» وی ادامه داد که «در بعضی از نویسنده‌ها نبوغ خیره‌کننده هست، اما این نبوغ نباید ما را گول بزند. باید بچه‌ها را کشف کرد و بعد برای آن‌ها کتاب نوشت؛ چون برای بچه‌های نسل‌های مختلف، باید از احساسات مختلف، منطقات مختلف و اخلاقیات مختلف سخن گفت.»

قسمت دوم جلسه، به پرسش و پاسخ گذشت. دکتر اسکندری، مبنای تقسیم‌گروه‌های سنی الف، ب، پ... را غیرموتوق خواند و گفت: «چون فیلم کودکان را همه می‌بینند و نمی‌شود آن‌ها را برش سنی زد، این تقسیم‌بندی غیرموتوق است.»

دکتر اسکندری، درباره ارتباط روان‌شناسی و ادبیات گفت: «اگر نوشته شما در یک ماهنامه چاپ شود، باید بتوانند و توانایی آن را داشته باشد که کودک و نوجوان را یک ماه درگیر کند و ادبیات به روان‌شناسی یاری می‌دهد تا حرف‌های زمخت روان‌شناسی را به خوبی بیان کند.»

از برنده کردن کتاب‌هایی که جایگاهی در زندگی اکثریت کودکان ایرانی ندارند، بپرهیزند.

✓ کیهان / ۲۰ مرداد ۱۳۸۰

داستانی برای سال‌های نبرد
گزارش جلسه نقد داستان «پشت دیوار
شب» از رضا رهگذر

گزارش

داستان «پشت دیوار شب» از مجموعه گزیده ادبیات معاصر، نوشته محمدرضا سرشار «رضا رهگذر»، دفتر هنر و ادبیات ایثار، مورد نقد و بررسی قرار گرفت.

خلاصه داستان چنین است که تنی چند از عراقی‌ها در مسجد یک دهکده ایرانی اشغال شده، موضع گرفته‌اند و در حالی که ارتباطشان با نیروهایشان قطع است و در وضعیت روحی خاص قرار دارند، شب هنگام با به گوش رسیدن صدای مشکوکی، آشفته می‌شوند و سراسیمه به دنبال منشأ صدا می‌گردند.

یزدان‌پناه، گفت: «موضوع داستان در قالب طنز، جبهه عراقی‌ها را نشان می‌دهد. رعبی که خداوند در دل دشمن انداخته است، باعث شده تا آن‌ها به وهم بیفتند و با کوچک‌ترین صدایی وحشت کنند و این زیباست. اما آزاد کردن کیوترها (اگر کیوتر را نماد آزادی بگیریم) از سوی عراقی‌ها، جای تأمل دارد»

گلچین، طرح داستان را ساده دانست و گفت: «طرح خطی است و اوج و فرود ندارد و در برخی فرازها، زیاده‌گویی نویسنده، خسته کننده به نظر می‌رسد. هم چنین، برخی اصطلاح‌های داستان، مربوط به ما ایرانی‌هاست و نه عراقی‌ها و لحن گفت‌وگوها بیشتر ایرانی است تا عراقی»

اسدی‌فر، چینه‌اش اقتدار و ترس در کنار هم و نشان دادن سستی و آشفتگی دشمن در پس استحکام و استواری طاهری را از فرازهای موفق «پشت دیوار شب» دانست.

احمد شاکری گفت: «طرح قابل پیش‌بینی است. فضا سازی، از جمله فضای مسجدی که عراقی‌ها در آن موضع گرفته‌اند و سر و صدای انفجارهای

مختلف که معمولاً هست، خوب پرداخت نشده و تعداد شخصیت‌های داستان هم بیش از حد است. اگر از زوایه دید اول شخص بهره گرفته می‌شد، بهتر بود»

✓ قفس / شماره ۲۲۳۱ / شهریور ۱۳۸۰

نشست نقد کتاب داستان‌های مجید
دختری که هیچ کس شوهرش نمی‌شد!

گزارش

نشست نقد کتاب «داستان‌های مجید»، با حضور «هوشنگ مرادی کرمانی» و «پروین سلاجقه»، در تالار حافظ شیراز برگزار شد. در ابتدای این نشست، کرمانی گفت: این داستان، دیگر آثار مرا تحت‌الشعاع قرار داده‌است. وی افزود: تا زمانی که چیزی می‌نویسد و لذت می‌برد، این یک اثر هنری است، اما زمانی که اثر به کتاب تبدیل شد، نویسنده به تاجر تبدیل می‌شود.

مرادی کرمانی، در مورد ساخته شدن فیلم قصه‌های مجید، در اصفهان گفت: صدا و سیما آن زمان برای قصه‌های مجید، بودجه بسیار ناآزایی گذاشته بود، اما پوراحمد با پیشنهاد کمترین دستمزد، ساختن این فیلم را آغاز کرد. قصه‌های مجید، مثل دختری بود که خراستگاران زیادی داشت، اما کسی شوهرش نمی‌شد.

در ادامه، دکتر پروین سلاجقه، استاد دانشگاه و نویسنده کتاب «صدای خط خوردن مشق»، به سخنرانی پرداخت. وی اظهار کرد: قصه‌های مجید، در مقایسه با دیگر آثار نویسنده، از شخصیت‌پردازی بسیار قوی‌ای برخوردار است و به همین دلیل توانست پیوند بسیار خوبی با مخاطب برقرار کند. زبان قصه‌های مجید، حرف اول را می‌زند. در این داستان، نویسنده سعی کرده است بر خلاف آثار قبلی‌اش، خودش باشد.

سلاجقه افزود: هر چند نویسنده این قصه‌واره‌ها را برای بچه‌ها نوشته است، برای بزرگ‌ترها هم ملموس بود و همه به نوعی شخصیت خود را در مجید و بی‌بی می‌دیدند. دکتر سلاجقه، در مورد شخصیت‌پردازی قصه‌های مجید گفت: یکی از شگردهای نویسنده، ایجاد انگیزه‌های هم‌دلی مخاطب با دو

به عنوان یک هدف جدی دنبال کنند. این دوستان با آقای رحماندوست و آقای جوانی و بنده، طرح موضوع کردند و از ما خواستند که ناممان در جمع مؤسسان انجمن قرار بگیرد.»

«اساسنامه انجمن، شرط عضویت را علاوه بر شرایط عمومی، داشتن آثار چاپ شده در حوزه ادبیات کودک، در حد قابل قبول می‌داند. هیأت مدیره بر اساس آیین نامه‌ای که در ابتدای تشکیل انجمن تصویب کرد، این حد قابل قبول را تعیین کرده بود. در بازنگری‌ای که به تازگی در این مورد داشته‌ایم، پس از بحث‌های فراوان، ابتدا «حوزه ادبیات کودک» را تعریف و تعداد کمی اثر را در شاخه‌های مختلف، مثل نقد، داستان، سفر، پژوهش، اثر مطبوعاتی، نمایشنامه و فیلمنامه کاملاً تفکیک کرده‌ایم و داشتن حداقل آثار را هم به لحاظ کمی، افزایش داده‌ایم که جزئیات آن به زودی اعلام می‌شود.

در اساسنامه انجمن، این تشکل با اهداف فرهنگی، غیرسیاسی، غیرتجاری و غیرصنعتی تعریف شده، اما در عین حال، حمایت و صیانت از حقوق اعضای و کمک به امور رفاهی، مادی و حرفه‌ای آن‌ها را که همگی در دایره امور صنعتی معنی پیدا می‌کند، جزو هدف‌های انجمن پذیرفته است.»

«بند سوم ماده هشتم اساسنامه انجمن، ایجاد ارتباط با سایر انجمن‌ها، سازمان‌ها و مراکز فرهنگی - هنری در داخل و خارج کشور را با رعایت ضوابط، مجاز شمرده است. بنابراین، ما طی این مدت، سعی کرده‌ایم با هر سازمان و مرکزی که به نوعی به پیشبرد اهداف و برنامه‌های انجمن کمک می‌کند، همکاری کنیم. طبیعتاً سازمان‌هایی که به موضوع کار ما یعنی ادبیات کودک و نوجوان و مسائل فرهنگی مربوط به کودک و نوجوان نزدیک‌ترند، در این زمینه برای ما توضیح دارند؛ مثلاً یونسف، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، کانون، شورای کتاب کودک، مرکز بین‌المللی گفتگوی تمدن‌ها، وزارت آموزش و پرورش و امثال آن.»

«ما هنوز وقتی به عضویت یک تشکل نمی‌آییم، گرفتار رفتار آمرانه هستیم. نگاه آمرانه که می‌گویم، ممکن است در رفتارهای همه ما تبلور پیدا کند؛ از رئیس هیأت مدیره گرفته تا عضو عادی، هنوز حق را

شخصیت اثر است. آن‌ها شخصیت‌هایی یگانه هستند و به گونه‌ای شکل گرفته‌اند که مخاطبان همه گروه‌های سنی را با خود هم‌دل می‌کنند.

این منتقد ادبی اظهار داشت: مجید، در مریای شیرین، به جلال تبدیل می‌شود. در لیخند انار نیز همان فرید است و این نشان می‌دهد که نویسنده، گوشه‌ای از شخصیت خود را در شخصیت داستان‌هایش دنبال می‌کند. مجید همه است، اما در عین حال خودش است. نویسنده با این کار خود به ساختن اسطوره پرداخته و او را جاودان کرده است. سیر داستانی این کتاب در همه قسمت‌هایک‌سان است، اما همواره مخاطب را با خود می‌برد. گروه‌های داستان توسط شخص مجید ایجاد می‌شود و همین گروه‌ها مخاطب را به دنبال خود می‌کشند. نکته سلاجقه، در پایان سخنان خود گفت: صحنه‌پردازی در قصه‌های مجید، شگردهای خاص نویسنده را نشان می‌دهد. هوشنگ مرادی کرمانی در بیشتر موارد موفق شده است صحنه‌هایی جاندار و ملموس خلق کند.

✓ کتاب هفته / شماره ۱۲ / شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۸۰

مدنیت نه آمریت

گفت‌وگو با فریدون عموزاده خلیلی، رئیس هیأت مدیره انجمن نویسندگان کودک و نوجوان

گزارش

این متن، گزارشی از یک مصاحبه است که در آن، رئیس هیأت مدیره انجمن، انجمن نویسندگان کودک و نوجوان را به خوانندگان کتاب هفته معرفی کرده است.

خلیلی در این مورد چنین می‌گوید: «پا گرفتن انجمن را باید حاصل دو مرحله تلاش هم‌سو دانست. مرحله اول، به همان گپ‌ها در محفل دوستانه‌ای برمی‌گردد که با حضور نویسندگانی مثل شهرام شفیعی، فرهاد حسن‌زاده، فریبا نیاتی، علی‌اصغر سیدآبادی، حسین فتاحی، محمدی پاشا، سوسن طاق‌دیس و بعضی دیگر از دوستانی که متأسفانه، آنان در خاطر من نیست، تشکیل می‌شد. حاصل بحث‌های آن جمع، این شده بود که تشکیل انجمن را

کودکان، چند مقاله بود که به جای این‌که مقاله باشد، درآمدی بر مقدمه تاریخ بود. عدم روش شناخت صحیح و گستردگی موضوع، از مشکلات نیرداختن به آن بود. انتشار دو جلد از تاریخ ادبیات کودک و نوجوان، در سال ۸۰، یک اتفاق بی‌نظیر بود.

جلد نخستین کتاب، به ادبیات شفاهی و دوران باستان و جلد دوم آن، به پس از اسلام تا قرن ۱۲ می‌پردازد و بنابر گفته نویسندگان، این مجموعه چهار جلد دیگر هم دارد که جلد سوم به مشروطیت و ادبیات مکتب خانه‌ای و جلد چهارم، درباره ادبیات جدید کودکان و جلد پنجم و ششم به دوره گسترش ادبیات، از آغاز دهه ۴۰ تا سال ۷۵ می‌پردازد.

این کتاب ویژگی‌هایی دارد که عبارتند از:

۱- عدم وابستگی به دولت: یکی از ویژگی‌های ادبیات کودک، وابستگی مستقیم و غیرمستقیم به دولت است که این وابستگی در بخش پژوهش، بسیار جدی است. البته، نهادهای دولتی در امر پژوهش جدی نیستند و ناشران با امکاناتی نظیر کانون، خود را تا حد ناشران سودجوی بخش خصوصی تقلیل دادند.

۲- این کتاب، حاصل کار پژوهشگران در پنج سال است که آن را می‌توان به نوعی تاریخ فرهنگ و هنر مربوط به کودکان دانست. این اثر، تاریخ آموزش و پرورش، کتابت و تصویرگری و تاریخ عمومی هر دوره را در بر می‌گیرد.

۳- ویژگی سوم این کتاب، تولید گروهی آن است که حاصل تلاش یک گروه با حدود ۲۵ نفر محقق است و به جرأت می‌توان گفت نخستین کار پژوهشی جدی در حوزه ادبیات کودک به‌شمار می‌رود که گروهی کار شده است.

۴- چهارمین نقطه قوت این اثر، بررسی ادبیات کودک در زمینه‌های اجتماعی آن است. یکی از ویژگی‌های پژوهش و تحقیق در ادبیات کودک، برخورد انتزاعی آن است اما در این اثر، ادبیات کودک، به عنوان پدیده‌ای مرتبط با پدیده‌های دیگر، از زوایای مختلف بررسی شده است و در کتاب، پس از تاریخ عمومی، به تاریخ آموزش و پرورش و فرهنگ و دین در آن دوره پرداخته، هم چنین چگونگی زندگی کودک و آموزش و پرورش در آن دوره

یا اختیار و وظیفه، تحمل را با تحمیل، صحت را با مصلحت و آمریت را با مدنیت در ذهن‌مان خلط می‌کنیم. این حق من است که به عنوان عضو، نظرم را درباره یک مسئله مشخص بگویم و حق من است که از آن دفاع کنم و حق من است که بخواهم به رأی عمومی گذاشته شود، اما وقتی به هر دلیلی، نگاه عمومی با من همراه نمی‌شود، دلخور می‌شوم و بسته به ظرفیت‌هایم، یا خودم کنار می‌کشم یا دیگران را زیر سوال می‌برم و یا کل انجمن را، البته حق هم دارم دلخور شوم؛ چرا که حق دارم رأی‌ام را درست‌ترین و مقرون‌ترین رأی به حقیقت و مصلحت بدانم، اما مدنیت حکم می‌کند این حق را هم به مجموعه بدهم که حقیقت مورد نظر مرا در نیابند و حتی در کمال اختیار و انتخاب، علیه مصلحت خود رأی بدهند. این بی‌تحملی و ناشکیبایی، ریشه در یک بیماری تاریخی دارد که همه ما در معرض ابتلا به آن هستیم. ما هنوز گاهی برای‌مان سخت است که در یک تشکل مدنی، حرف‌های‌مان را، مطالبات‌مان را، گرایش‌های‌مان را و اعتراض‌های‌مان را به شیوه مدنی دنبال کنیم»

۱۳۸۰ / نوروز / سال اول / شماره ۱۱۶ / ۲ شهریور

اتفاقی که دیر افتاد (نگاهی به تاریخ ادبیات کودک ایران)

کتاب: تاریخ ادبیات کودکان و نوجوانان

مؤلفین: محمد مهدی محمدی - زهره قلیبینی و همکاران بنیاد

پژوهشی تاریخ

نویسنده: علی اصغر سیدآبادی



تا چند سال پیش، بیشتر محققان، قدمت ادبیات کودک و نوجوان را به عهد مشروطیت می‌رساندند و تنها به چند سطر شعر و اندرزنامه در دوره اسلامی بسنده می‌کردند.

«عبور و س طاهیان» در یکی از مقاله کوشش کرد این گستره را به پیش از آن بکشاند و افرادی مثل «رحماندوست» همان یافته‌های طاهیان را تکرار کردند. تمام منابع، مدارک و مقالات تاریخ ادبیات

باید در جهتی گام بردارد که در ابتدا از پرورش انسانی تک‌مختی و یک‌جنبی دوری جوید.

✓ انتخاب / شهریور ۱۳۸۰

اگر برای بچه‌ها نقاشی نمی‌کردم، درخت انارم را از یاد می‌بردم؛

مروری بر زندگی، فعالیت‌های هنری و یکی از آثار نسرین خسروی

نویسنده: شهره کاندی

مقاله

برای ارائه ده اثر نسرین خسروی، به ژوری جایزه آندرسن، چند ملاک مدنظر بود. از جمله:

۱- نشان دادن سیر تحول تصویرگر از ابتدا به انتها

۲- ارائه آثاری که جوایز بین‌المللی را از آن خود ساخته است.

۳- انتخاب از حوزه‌های متفاوتی چون داستان، شعر، ادبیات کهن و ...

۴- انتخاب آثاری که متن قابل قبول و نیز تصویر متناسب با متن دارد.

در این مقاله، نگارنده، قصد معرفی آثار تصویرشده توسط این تصویرگر، به نام «کنوی قلقله‌زن» را دارد که متن آن توسط «منیر و روانی‌پور» نگاشته شده است. «نسرین خسروی»، از این نویسنده، دو اثر دیگر به نام‌های «زیباترین ستاره جهان» و «سفید برفی» را نیز تصویرگری کرده است.

تصویر روی جلد، کنوی را نشان می‌دهد که درونش پیرزنی را نهفته دارد و سه نیروی مهاجم یعنی گرگ، پلنگ و شیر آن را احاطه کرده‌اند. این تصویر، ضمن معرفی عناصر اصلی داستان (قهرمان و ضد قهرمان)، پیوند منطقی با نام اثر دارد و ورودی خوبی برای کتاب است.

در صحنه آغازین، نویسنده می‌گوید که پیرزن تک و تنها در خانه‌اش کنار جنگل زندگی می‌کرد. تصویرگر، پیرزن و قضای خانه‌اش را در مرکز نقل تصویر قرار می‌دهد. آن‌گاه با پراکندن چندین درخت در اطراف پیرزن، احاطه شدن خانه او توسط فضای جنگلی را تصویر می‌کند. این درخت‌ها یا به‌طور

تاریخ، بررسی می‌شود.

۵- آخرین نکته در مورد کتاب، کتاب‌سازی مناسب با کیفیت بالا و طراحی و گرافیک جذاب و تصاویر مناسب هر دوره است.

✓ آدرس / شماره ۲۹۲۲ / شهریور ۱۳۸۰

سیر نزولی کتابخوانی در ایران

نویسنده: حسین امیرنژاد

مقاله

عادت به مطالعه، امری اکتسابی است و کودک آن را از والدین خود می‌آموزد. ضعف ادبیات کودکان و بی‌محتوایی کتاب‌های منتشرشده برای آن‌ها مزید بر علت است و کشش و توجه لازم را در کودکان بر نمی‌انگیزد. از طرف دیگر، فقر کتابخانه‌های کودکان و نوجوانان و همچنین کمبود کتابخانه‌ها در مدارس، خودبه‌خود باعث دوری کودکان از کتاب و مطالعه می‌شود.

پس عوامل عمده رفیقت نداشتن کودکان به مطالعه در کشور ما را می‌توان اول: عدم راهنمایی و تشویق کودکان به مطالعه از طرف والدین، دوم: کمبود کتاب‌های متناسب حال کودکان از نظر کیفی و سوم: فقر کتابخانه‌ها، مدارس و کتابخانه کودکان در سطح شهرها دانست.

مدرسه دومین جایگاه تربیتی انسان است که وی در آن اصول و قواعد خواندن و نوشتن را فرا می‌گیرد و می‌آموزد که بدون کمک والدین و معلمان خود، مطالب کتاب‌ها را بخواند و بفهمد. کودک به سبب همین تحول بزرگی که در خود احساس می‌کند، اشتیاق فراوانی به مطالعه دارد و هر لحظه می‌خواهد بیشتر با دنیای پررمز و راز کتاب‌ها آشنا شود تا یا را از آموخته‌های مدرسه‌ای خود فراتر بگذارد.

اگر در این دوران، دانش‌آموزان توسط معلمان و والدین خود مورد تشویق قرار نگیرد، و کتاب‌های متناسب با سن و علاقه‌اش در اختیارش نباشد، بالطبع آن انگیزه و اشتیاق وافر به فراگیری و مطالعه در او سرکوب می‌شود و از بین خواهد رفت. آموزش و پرورش ما به خصوص در مقطع ابتدایی،

انفرادی و مجزا و یا با ادغام شدن با فضای خانه و وسایلش، جلوه‌ویژه‌های به‌فضاسازی‌تصاویر داده‌اند. در مجموعه این تصاویر، همواره شخصیت اصلی، یعنی پیرزن (چه در خانه، چه در حال عبور از جنگل و چه در داخل کدو) در مرکز تصاویر خودتمایی می‌کند و شخصیت‌ها و عناصر جانبی در اطراف آن پراکنده‌اند. فضاها به گونه‌ای شکل گرفته‌اند که احساس معلق بودن را به مخاطب القا می‌کنند؛ حسی که در اولین و آخرین تصویر تشدید و در دیگر آثار «خسروی» نیز بر آن تاکید می‌شود. به طور کلی، می‌توان گفت که در این تصاویر، خطوط با بیانی آرامش‌بخش و سرشار از تخیلی شاعرانه پدیدار می‌گردند و رنگ‌ها از شادابی و رنگبایی‌ای قوی برخوردارند. همچنین، خط به اشکال گوناگون در کنار رنگ حضور می‌یابد و به صورت خطوط مشخص کناره‌نمایی سفید، به القای فرم می‌پردازد.

همه‌انگهی دو عنصر خط و رنگ، دنیایی تازه و نو در قالبی تصویری می‌آفریند. این خصوصیات، به اضافه نفوذ مداوم سطوح در یکدیگر، بی آن که سطح ایجاد شده در جلو یا پیش طرح، ارزش سطح زیرین را از بین برد، همه و همه جنبش بصری در اثر ایجاد می‌کند که سبب ایجاد واکنش بصری قوی در بیننده می‌شود.

✓ نوروژ / سال اول / شماره ۱۰ / شهریور ۱۳۸۰
از کتاب می‌گیرند

نویسنده: مریم پیری

گزارش

در این گزارش، گزارشگر به مسئله کتابخوانی در ایران، به خصوص در بین جوانان می‌پردازد. اولیا کتاب خواندن را درس خواندن می‌دانند و معلمان سؤالات امتحانی را از کتاب‌های درسی می‌گیرند و بچه‌ها نیز فقط به فکر درس خواندن هستند. بسیاری از ما حتی پس از فارغ‌التحصیلی، بسیاری از آثار مهم ادبی ایران و جهان را نمی‌شناسیم، از تاریخ چیزی نمی‌دانیم و با شعرهای شعرآ و نام بعضی از آن‌ها آشنا نیستیم. اکثر دانش‌آموزان در

برنامه‌ریزی خود، جایی برای کتاب نگذاشته‌اند و آن‌قدر خود را درگیر مسئله کنکور و ورود به دانشگاه می‌کنند که از دست زدن به کتاب بیزار می‌شوند و اگر هم علاقه‌مند باشند، خریدن کتاب برای‌شان سخت و مشکل است.

صاحب‌نظران معتقدند اگر کودک در خانواده، انگیزه کتابخوانی پیدا کرد و سیستم آموزش نیز زمینه پرورش آن‌ها را در سال‌های بعد فراهم کند، می‌توان به داشتن نسلی کتابخوان و با معلومات امید داشت. اما آمارها چندان دلگرم‌کننده نیست و به‌طور میانگین، برای هر ۸۲۰۰ جوان از هر عنوان فقط یک جلد کتاب برای خواندن وجود دارد. در حالی که کتابخوانی و میزان مطالعه، یکی از شاخص‌های توسعه‌یافتگی است که ایران جزو کشورهای فقیر در این زمینه است.

در بخش دیگری از این گزارش، به عنوان «افتتاح کتابخانه، یک شعار فرهنگی»، از قول مهندس «معین‌فر»، رئیس هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی، یکی از دلایل عدم استفاده مطلوب از کتابخانه‌ها را برای مطالعه آزاد، وجود سیستم سنتی می‌دانند. وی یکی از مشکلات موجود در عرصه کتابخانه‌های عمومی را عدم استفاده از کتابداران متخصص و به‌کارگیری نیروهای غیرمتخصص می‌داند.

وی با عنوان این مطلب که کتابخانه‌های عمومی، هیچ محدودیتی برای انتخاب و خرید کتاب ندارند و عدم استفاده از کتاب‌ها توسط مراجعان و مطالعه کتب درسی را در قرائت خانه‌ها، از مشکلات این بخش دانسته. مهندس «معین‌فر»، سیاست‌زدگی را مانع اصلی حل معضلات فرهنگی می‌داند.

✓ جام جم / ۱۱ شهریور ۱۳۸۰

بهره‌گیری از عنصر زبان
بررسی داستان کوتاه «ما سه نفر هستیم»
نوشته داوود غفارزادگان

نویسنده: علی‌قله سنیمی

نقد

سه‌نوجوان به‌نام‌های امیر، فیضی و دانا به علت تحصیل در مدرسه‌روستایی که: «هل آن‌جا نیستند، در یکی از اتاق‌های مدرسه سکونت دارند. مدرسه آن

فرهنگی سال گذشته، در بخش بین‌المللی بود. صاحب این رساله که قریب به هشتصد صفحه است، دکتر بهمن نامور است.

بخش نخست که به تحلیل تمادین آثار این دو نویسنده اختصاص یافته، خود شامل چهار فصل است. در این بخش سعی شد تا با بررسی سه عنصر (آب، هوا و خاک) و همچنین گیاهان، مواد اولیه خیالپردازی شاعرانه و عارفانه، نزد این دو نویسنده مورد بررسی قرار گیرد. این فصل طبیعتاً تأثیر فراوانی از تحقیقات «گاستون باشلان» و شاگردانش، به ویژه ژیلبر دوران و ژرژ پوله و ... پذیرفته است.

فصل دوم رساله، به تحقیق در مورد خیالپردازی آب اختصاص می‌یابد. گونه‌های مختلف حضور آب همچون دریا، رودخانه، چشمه، چاه، قطره و ... که هر کدام گوشه‌ای از سرزمین پنهان و اصیل خیال را نزد این دو نویسنده آشکار می‌کند، مورد بررسی قرار می‌گیرند.

فصل سوم با همین روش، به بررسی عنصر هوا و جایگاه آن در خیالپردازی این دو نویسنده می‌پردازد. فصل چهارم نیز ماده خاک در خیالپردازی شاعرانه و عارفانه نزد این دو نویسنده را بررسی می‌کند.

بخش دوم رساله، به تحلیل موضوعی (تماتیک) آثار این دو نویسنده می‌پردازد و شامل دو فصل ششم و هفتم است. این دو فصل، به دو موضوع بسیار مهم در عرفان و شعر، یعنی زبان و عشق که از محورهای اصلی رساله است، اختصاص یافته.

فصل ششم، زبان و جایگاه آن در شعر و عرفان را می‌کاود و دیدگاه مولوی و اگزیویری و همچنین برخی محققین و نویسندگان بزرگ در ادبیات شرق (اسلامی فارسی) و غرب (اروپایی و به ویژه فرانسوی) را بررسی می‌کند.

فصل هفتم، به محوری‌ترین موضوع عرفان و شعر، یعنی عشق اختصاص یافته است. بخش سوم و پایانی، به نقد ترکیبی (سنستیک) داده‌های بخش‌های پیشین که بیشتر جنبه تحلیلی

روستا دور است، در جوار قبرستانی قرار دارد و پیشه‌ای اطراف آن واقع شده است اهالی روستا شایعاتی بر سر زبان‌ها انداخته‌اند که دره و بیته رو به روی مدرسه را خوف‌انگیز و ابهام‌آمیز جلوه می‌دهد.

سه نوجوان داستان، برای این که شب‌های زمستان بر ترس خود غلبه کنند، به سگی آب و غذا می‌دهند و او را به داخل راهرو مدرسه می‌کشاند تا آسوده بخوابند. در یکی از شب‌ها که سگ بیرون در مانده است، سه حیوان درنده (احتمالاً گرگ) به سگ حمله می‌کنند.

سه نوجوان، از ترس در را باز نمی‌کنند و آن سه حیوان، سگ را کشان‌کشان با خود می‌برند. بعد از این واقعه سه نوجوان، با احساس خفت و خواری، مدام خود را سرزنش می‌کنند.

داوود غفار زادگان، در داستان کوتاه «ما سه نفر هستیم»، با دستمایه قرار دادن یک حادثه خاطره‌گونه و با بهره‌گیری از صناعات داستان‌نویسی مدرن، توانسته یک داستان کوتاه با ویژگی‌های لازم آن خلق کند؛ داستانی که در آن بیشترین توجه نویسنده به عنصر زبان معطوف شده و نویسنده با گزینش مکانی روستایی همراه با ویژگی‌های ناحیه‌ای و بومی آن، چشم‌انداز داستانی را در برابر دیدگاه مخاطب گسترده است. با نشانه‌هایی که نویسنده در بطن داستان می‌آورد، حدود مکان جغرافیایی داستان مشخص می‌شود.

نقطه شروع داستان با احساس پشیمانی و خفت و خواری یکی از سه شخصیت اصلی داستان همراه است که داستان نیز در همین نقطه پایان می‌گیرد و ماجراهای اصلی شکل‌دهنده داستان، به صورت یادآوری و فلاش‌بک‌های متوالی، در بستر انتخابی نویسنده پیاده می‌شود.

✓ سیاست روز / ۱۲ شهریور ۱۳۸۰

مولانا و اگزویری را شبیه به هم یافتیم
بهمن نامور، پژوهشگر برتر سال در گفت‌وگو
با سیاست روز

مقاله

خیالپردازی عرفانی نزد مولانای رومی و آنتوان دو سنت اگزویری، عنوان پژوهش برگزیده

(آنالیتیک) داشت، اختصاص یافته و خود شامل سه فصل است.

در فصل هشتم، ساختار عرفانی شعر مولوی بررسی شده است. نویسنده در فصل نهم، ابتدا به مسائل مهمی چون علت جست و جوگری انسان و موتور حرکت او و سپس به اسطوره‌های جدایی و رنج، زندان و سفر پرداخته است.

فصل دهم، یعنی فصل پایانی به علل تشابهات نزد مولانا و دوست انزویری می‌پردازد و چند نظریه تاریخی مختلف، از جمله ارنیه هند و اروپایی، تأثیرات تفکر یونانی - ایرانی بر این دو نویسنده و جامعه‌های آن‌ها، تأثیر تفکرات یهودی و مسیحی بر آن‌ها و ارتباطات و مبادلات فرهنگی بین ایران و فرانسه را بررسی می‌کند.

✓ **مفصله‌ری / سال نهم / شماره ۱۵ / شهریور ۱۳۸۰**

تغییرات کتاب‌های درسی و تحولات علمی و اجتماعی

نویسنده: محمد امیری

گزارش

شاید به جرأت بتوان گفت که هم‌اکنون، برنامه مشخصی برای تغییر کتاب‌های درسی، در راستای ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان در کشورمان وجود ندارد و تغییرات پدیداری این کتاب‌ها نوعی بی‌رغبتی در دانش‌آموزان به وجود آورده است.

دکتر «صادق‌نژاد»، مدرس تربیت معلم، در این مورد می‌گوید: «باید دلایل تغییر بی‌درپی کتاب‌های درسی را ظرف دو سال اخیر مورد بررسی قرار داد. به نظر من آنچه صورت گرفته، تقریباً شبیه تغییر مد لباس و همچنین مانند تغییر ماهنامه و مجلات است و این تغییرات، آن‌قدر وسیع است که موجب بی‌اعتمادی دانش‌آموزان به کتاب‌های درسی و احساس ناامنی معلمان در استفاده از این کتاب‌ها در مدارس شده است. کسانی که در امر تعلیم و تربیت فعالیت می‌کنند، هرگز منکر تغییر کتاب‌های درسی نیستند، اما این تغییرات نیازمند نوعی استراتژی است.»

بعد از یک همایش بی‌سر و صدا در تنکابن که یا

حضور مسئولان آموزش و پرورش و کارشناسان و معلمان دوره ابتدایی، در سال ۷۸ برگزار شد، چرخه تغییر کتاب‌های درسی پایه اول زده شد.

در بخش دیگری از این نوشته، تحت عنوان «کتاب درسی، وسیله یادگیری»، از قول «دکتر ملکی»، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی وزارت آموزش و پرورش، گفته شده است: «برای شناخت واقعی از تغییرات کتب درسی، باید نخست نقش کتاب‌ها را در امر آموزش مورد بررسی قرار داد و دانست که اصولاً کتاب درسی، یک وسیله یادگیری است. در هر نظام تعلیم و تربیت، دولتمردان، مسئولان و نهادهای تعلیم و تربیت می‌خواهند با وسایلی نحوه زیستن را به دانش‌آموزان یاد بدهند و آن‌ها را برای یک زندگی سالم آماده کنند. یکی از عواملی که در تغییر کتاب‌های درسی اثر می‌گذارد، تحولات و تغییراتی است که در مورد مسائل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی در ابعاد جامعه رخ می‌دهد.» اصولاً از کتاب‌های درسی، ارزش‌یابی می‌شود و نتایج ارزش‌یابی، گاهی این پیام را می‌رساند که کتاب‌های درسی و یا کتاب درسی معینی باید عوض شود و تحقیق ارزش‌یابی در این راستا مهم است؛ زیرا این یک روش علمی است.»

اغلب کارشناسان آموزش، وقوع انقلاب اسلامی را دلیل اصلی تغییر کتب درسی می‌دانستند، اما متولیان آموزش و پرورش، به سبب تغییر ساختارهای آموزش، تمام توان خود را در آموزش نیروی انسانی مطابق الگوهای از پیش تعیین شده به کار گرفتند، درحالی که از یک نکته مهم غافل شدند و آن مفاهیم یادگیری مکتوب بود.

این نوشته، در بخش دیگری، تحت عنوان «فرهنگ تصویری در کنار ابزار یادگیری» یکی از موارد انتقاد برانگیز کتاب‌های تدوین شده را نبودن امکانات رسانه‌ای برای یادگیری آن‌ها ذکر می‌کند.

دکتر «صادق‌نژاد»، ضمن انتقاد از وضعیت کتب درسی، بر این باور است که: «باید در راستای این تغییرات، از رسانه‌های مختلف نیز استفاده شود و حتی وجود معلمان و تکنولوژی در این امر کارساز است. فرآیند تغییرات کتاب‌های درسی، نشان می‌دهد

انشا در لغت، به معنی وجود آوردن، ایجاد کردن، خلق کردن، پدید آوردن و آفریدن است. چرا انشا می‌نویسیم؟ می‌نویسیم تا خلق کنیم و اثری که شامل احساسات درونی، اندیشه و مشاهدات بیرونی ماست، به وجود آوریم. می‌نویسیم تا به وسیله کلمات، ذهن، درون، اندیشه و عواطفمان را به نمایش بگذاریم و پلی باشد میان ما و دیگران.

برای چگونه نوشتن، باید خوب دید، خوب شنید و خوب خواند؛ اما دیدن، شنیدن و خواندن توأم با درک و فهم. سرانجام این‌که هر انشا، تمرینی است برای انتقال بهتر عواطف، افکار و عقاید.

✓ کتاب هفته / شماره ۱۷ / ۲۱ شهریور ۱۳۸۰

نویسنده هری پاتر: کودکان رویای نویسندگان

را می‌خواهند

مترجم: زرین‌ناج سعیدآبادی

مقاله

کودکان بیش از سی کشور جهان، علاقه فوق‌العاده‌ای به قهرمان عینکی خود «هری» دارند؛ پسری که در یازده سالگی متوجه می‌شود یک جادوگر است. او این قدرت جادویی را از والدین خود که به وسیله «لرد ولدمورت»، جادوگر شیطانی کشته شده بودند، به ارث برده است. از آن به بعد، در مدرسه جادوگری «هاگوارتز» درگیر یک سری ماجراهای عجیب می‌شود.

«جیکی رولینگ»، با قدرت تخیل خود و خلق شخصیت‌هایی چون «هرمیون گرینجر» سرزنده، با ظاهری پرهیبت و «ران ویزلی» جسور، به عنوان دستیاران «هری پاتر»، آن چنان کودکان را مجذوب کرده که چهار کتاب اول از سری کتاب‌های «هری پاتر»، جایگاه شایسته‌ای را در رأس فهرست پرفروش‌ترین‌های نشر به خود اختصاص داده‌اند و تا این زمان، بیش از ۲۱ میلیون نسخه از آن‌ها به فروش رسیده است.

در این عصر دیجیتال که گفته می‌شود کودکان به نوشته‌های مکتوب توجه و علاقه‌ای ندارند، «جین کاتیر» روینینگ، بیش از هر نویسنده دیگری، کودکان

که برای تغییر یک کتاب درسی، نیازمند پنج سال زمان هستیم تغییرات پی‌درپی کتاب‌های درسی، نوعی بی‌حرمتی و بی‌رغبتی را در دانش‌آموزان به وجود آورده و این مقوله در واقع، به نوعی فرهنگ تبدیل شده است.

یکی دیگر از کارشناسان آموزش، علت تغییرات پی‌درپی ظاهری در کتب درسی را نبود یک برنامه مدون در نظام آموزش و پرورش، در طول سال‌های گذشته می‌داند و می‌گوید: «بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، از آن جایی که اغلب کارشناسان، تمایلی به تغییر کتاب‌های درسی نشان نمی‌دادند و یا از سوی دیگر، متولیان آموزش، اعتماد قابل ملاحظه‌ای به آن‌ها نداشتند، لذا مسئولان برنامه‌ریزی تولید کتب درسی نیز تنها به تغییر ظاهری برخی از کتاب‌های تاریخ، دانش اجتماعی و فارسی دست می‌زدند»

وی می‌افزاید: «متأسفانه نبود یک سیاست مدون و کارآمد در طول این سال‌ها در تدوین کتب درسی، مطابق فرآیندهای جدید یادگیری و روزمرگی موجود در آموزش و پرورش، موجب شده که مسئولان کتب درسی، تنها با تغییر نظام آموزشی جدید، به تدوین این دسته کتاب‌ها آن هم به طور ناقص، بپردازند»

در انتهای این گزارش، تحت عنوان «آموزش از راه دور، سراب یا واقعیت»، با اشاره به روش آموزش از راه دور، به موانع این روش در ایران می‌پردازد و از قول دکتر ملکی، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتب درسی، گفته شده که با وجود انتقادهای وارد بر شیوه‌های تدوین کتاب، هیچ کدام از این نظریات نمی‌تواند به تنهایی الگویی برای تغییرات کتاب‌های درسی باشد.

✓ همشهری / سال نهم / شماره ۲۹ / ۲۵۰۹ شهریور ۱۳۸۰

تاآملاتی درباره درس انشا

نویسنده: معصومه رضایی

مقاله

سال‌های سال است که انشا می‌خوانیم، اما نه معنی لغوی انشا را می‌دانیم و نه هدف از انشا و چگونگی نوشتن آن را.

را به خواندن این نوع نوشته‌ها مشتاق کرده است. سوآلی که ذهن خیلی‌ها را به خود مشغول کرده و «رولینگ» سعی می‌کند به آن پاسخ دهد، این است: «هری پاتر» چه چیزی دارد که ما دمی را با زبان‌ها و فرهنگ‌های متفاوت، این چنین مسحور و شیفته خود کرده است؟ او با این جمله آغاز می‌کند: «جادوگری، جاذبه جهانی دارد. نقطه آغاز دنیای «هری»، این است که چه می‌شد اگر «هاگوارتز اکسپرس» که در آغاز ترم، بچه‌ها را از سکوی ایستگاه چهار «راه‌کینگ» لندن در عرض ۴۵ دقیقه به مدرسه می‌برد، واقعی باشد؟ و من از همین‌جا کارم را شروع کردم. اما من خوانندگانم را دوست دارم. آن‌ها واقعاً دوست‌داشتنی هستند. کودکان رویای یک نویسنده را می‌خواهند و علاقه‌ای به ارقام فروش ندارند. آن‌ها می‌خواهند بدانند طرح داستان، چرا به شیوه معینی ساخته می‌شود. آن‌ها کتاب را می‌شناسند و درباره شخصیت‌های داستان طوری صحبت می‌کنند که گویی دوستان مشترک ما هستند...

داستان به شهرت رسیدن سحرآمیز «رولینگ» به خوبی شخصیت‌هایی که خلق کرده، برای دیگران شناخته شده است. وی در سال ۱۹۶۵، در «سایدبری» متولد شد. هنگامی که در سال ۱۹۹۰ همراه با حرکت جمعیت ایستاده در صف، به درون قطار هل ناده می‌شد. «هری» به صورتی کاملاً شکل گرفته، قدم به رویاهای او گذاشت. او پنج سال بعد را نیز برای ساختن طرح داستان از زندگی «هری» در دبیرستان صرف کرد و طرح هفت کتاب را به صورت سالی یک کتاب، برای خود در نظر گرفت.

«رولینگ» می‌گوید، نوشتن اولین کتاب خود، یعنی «هری، پاتر و سنگ جادو» را در پرتغال شروع کرده، جایی که در آن، معلم زبان انگلیسی بود و با یک روزنامه‌نگار نیز ازدواج کرده بود. اما آن ازدواج تنها یک سال دوام آورد و حاصل آن نوزادی است به نام «جسیکا».

در کتاب‌های «رولینگ»، شجاعت «هری» سبب جلب علاقه کودکان می‌شود؛ زیرا وجود «هری» پر از اضطراب است، ولی با شجاعت و شانس بر آن غلبه می‌کند. «رولینگ» قبول دارد که شخصیت خود او شباهت زیادی به «هری» دارد و توضیح می‌دهد:

«هری نیت و عزم پیروز شدن داشت و من هرگز آن عزم و اراده را از دست ندادم».

ابتدا هیچ ناشری حاضر نمی‌شد «هری پاتر» را منتشر کند؛ چون ماجرا در یک مدرسه شبانه‌روزی رخ داده بود و این موضوع مورد تأیید «شورای نظریه‌ی ناشران» نبود. علاوه بر این، به او گفته شد که طرح داستان و ساختار جمله‌هایش بیش از حد پیچیده است. سرانجام یک ناشر پیدا کرد و به علاوه، دوازده هزار دلار کمک‌بلاغوض «انجمن هنرهای اسکاتلندی» که برای نوشتن کتاب دوم، یعنی «هری پاتر و حفره اسرارآمیز» هزینه شد. او اولین چک حق تألیف خود را بابت کتاب اول، در سال ۱۹۹۷ دریافت کرد. تا آن زمان او «شخص ناشناخته خوشبختی» بود. پس از آن تا چاپ کتاب سوم و یک سری تبلیغات شفاهی و بازاریابی زیرکانه، شهرت او فزونی یافت و به سرعت به قله دنیای نشر صعود کرد و یک ردیف صفر جلوی حساب‌بانکی او ظاهر گردید و زندگی‌اش دگرگون شد. اما این زن بی‌ادعا، با خنده‌های بلند و پرطنین، تنها به تازگی پذیرفته است که از ثروت خود لذت ببرد. او می‌گوید: «بزرگ‌ترین نعمت برای من، آن چیزی است که مانع نگرانی من شود و هیچ روزی نیست که برای این نعمت شکرگزار نباشم».

ممکن است «رولینگ» درباره جادوگران، ارواح و موجودات عجیب بنویسد، ولی کتاب‌هایش با هیجانات و پیچ و خم‌های همه داستان‌های پلیسی پیش می‌رود و شاید به همین دلیل، بزرگسالان نیز «هری» را خیلی دوست دارند. حکایت والدینی که «سعی می‌کنند به زور جلد جدید «هری پاتر» را از فرزندان‌شان بگیرند و زودتر بخوانند، در همه خانه‌ها مشترک است.

✓ زنان / سال‌نهم / شماره ۷۹ / شهریور ۱۳۸۰

در کتاب تاریخ‌مان قصه نمی‌گوییم
گفت و گویی با خاتم زهره قایینی و آقای
محمد‌هادی محمدی، مؤلفان کتاب تاریخ
ادبیات کودک و نوجوان

گفت‌وگو

«محمدی» ابتدا در پاسخ به این سؤال که فکر تدوین این مجموعه‌ها از کجا آمده، توضیح می‌دهد که هم

مثلاً «درخت آسوریک» که به گفته «استرابو»، در مدارس تدریس می‌شد یا «بهارستان» «جامی» که صراحتاً اشاره می‌کند که درباره فرزندش نوشته است.

وی درباره تحقیق در دوره باستان، با اشاره به این نکته که مفهوم ادبیات کودک، در طول تاریخ پیوسته در تغییر بوده، اشاره می‌کند به نگاهی که به ادبیات و آموزش و پرورش کودک، در دوره‌های باستان می‌شده است؛ یعنی از ابتدا کودک را یک بزرگسال فرض می‌کردند. مثلاً یکی از پدیده‌های جالب، «کلیله و دمنه» است که در طول تاریخ، به کودکان تدریس می‌شد. وقتی به فلسفه کتاب مراجعه شد و اسناد «پنجه تنترا» را مورد بررسی قرار دادند، متوجه شدند شاهزادگانی که نمی‌شد آن‌ها را به طور رسمی تربیت کرد، توسط، کسی که ادعا می‌کرد می‌تواند در کمترین مدت آن‌ها را تربیت کند، آن هم از طریق متون ادبی که هم جنبه آموزشی دارد و هم پرورشی، تربیت می‌شدند.

«قاینی» در پاسخ به این سؤال که در چه دوره‌های از نظر منابع با مشکل بیشتری مواجه بودند، گفت: «چون کار هنوز به پایان نرسیده، نمی‌شود قضاوت کرد. هر دوره‌ای ویژگی خودش را داشت. در مورد مشروطه، باید ثابت می‌کردیم که این اسناد برای کودکان بود یا خیر و همچنین پیدا کردن سند کار دشواری بود. فکر می‌کنم دوره مشروطه در کار ما یک دوره خاص خواهد بود و بیشترین انرژی را می‌گیرد.» «محمدی» نیز درباره چگونگی بررسی وضعیت کودک در دوره‌های مختلف، از نظر آموزش و پرورش و ادبیات کودک در آن دوره خاص و راهکاری که برای سهولت کار و پیشرفت پژوهش در پیش گرفته بودند، گفت: «ما از همان اول کار، احتیاج به یک راهبرد داشتیم؛ روش تحقیق در کار پژوهش ما خیلی مهم بود. الان فقط می‌توانم بگویم که ما باید جایگاه کودک را پیدا می‌کردیم. ادبیات کودک، سامانی است در تعامل با سامان دیگری مثل آموزش و پرورش. به یقین می‌گویم که هر کسی بخواهد ادبیات کودک را بررسی کند، باید آن را با پدیده آموزش و پرورش درگیر کند.»

وی با اشاره به سه جریان حاکم بر تاریخ، لزوم مطالعه فلسفه آموزش و پرورش کودکان در هر

ایشان و هم خانم «قاینی»، در شورای کودک همکار بودند و هر دو درگیر کارهای پژوهشی و تئوریک. اما فکر اولیه کار را خانم «قاینی» مطرح نمود و محمدی متوجه خلأ بزرگی در ادبیات کودک، یعنی تاریخ شد و چون هسته اصلی ادبیات کودک و یا هر پدیده دیگر ادبی، تاریخ است، پیشنهاد این کار را داد. «قاینی» معتقد است که: «در مورد تاریخ ادبیات کودک در ایران، پژوهش گسترده‌ای نشده بود و مدارک تاریخی حتی خود ما را مجهوت کرد.»

وی در مورد وسعت کار، به این نکته اشاره می‌کند که ابتدا قرار بود یک جلد به ادبیات کودک پیش از ۵۷ اختصاص داده شود و یک جلد برای بعد از آن، اما در ادامه کار، متوجه شدند که نمی‌توان به ادبیات کودک، در انوار مختلف، با دید امروزی نگریست و باید جایگاه کودک در هر دوره را به طور جداگانه بررسی کرد.

«محمدی» در مورد پیدا کردن اسناد و محدوده بسیار گسترده کار، اشاره به این نکته دارد که: «ما به سراغ موضوعی رفته‌ایم که بسیار گسترده بود، اما حتی ایران‌شناسان نیز به سمت آن نرفتند. به عنوان نمونه، اسنادی درباره مشروطیت وجود دارد که با صراحت در آن‌ها قید شده: «مخصوصاً اطفال» و ما از وجود آن غافل بودیم. شاید اسناد دیگری هم بوده که از بین رفته، اما هیچانی که از بکر و تازه بودن موضوع به وجود آمد، انرژی زیادی برای کار به‌گروه می‌داد.» «قاینی» علت بی‌توجهی ایران‌شناسان و پژوهشگران را به این موضوع، بی‌توجهی جهانی به ادبیات کودک می‌داند. اما در مورد انکار تاریخ این پژوهش می‌گوید، برخی متونی که کودکان می‌خوانند، به نظر دیگران مربوط به آن‌ها نبود. بنابراین، باید دلایل محکمی ارائه و چند عامل برشمرده می‌شد تا مشخص شود که هر سند چه ویژگی‌هایی داشته تا در رده ادبیات کودک قرار گیرد. «محمدی» نیز در ادامه، با اشاره به مسئله انکار، می‌گوید: «ما در این کار، با احساسات‌مان تاریخ‌نگاری نکردیم و درد تاریخ‌نگاری را دیده‌ایم و در هر عصر، نقاط قوت و ضعف را مورد بررسی قرار دادیم و اگر محتنی، وزن و آهنگش با کودک همسویی داشت، فرض کردیم که متعلق به کودک است.

دوره را بسیار مهم دانست و گفت: «وقتی می‌خواستیم بستر عینی ادبیات کودکان را ببینیم، باید بستر تاریخی و اجتماعی آن را می‌دیدیم... عوامل مختلفی چون دین، فرمانروایان، توده مردم و... بر آموزش و پرورش و به همین ترتیب بر ادبیات کودکان تأثیر داشت. بنابراین ما شیوه‌ای را انتخاب کردیم که درک ادبیات را آسان‌تر کند و قانون از کل به جزء را در کلیت به‌کار گرفتیم»

«قایینی» هم در ادامه صحبت‌های محمدی، اضافه کرد: «در پاسخ به این سؤال شما که چرا از تاریخ عمومی شروع کردیم، مثالی از مشروطه می‌زنم: اولین کتاب‌هایی که به وجود آمد، در مقابله با افسانه‌ها بود که سیاستمداران و متفکران دوره مشروطه، به فکر تدوین و ترجمه آن‌ها افتادند. چون برای کودکان، به خصوص فرزندان خودشان کتابی وجود نداشت. بار آموزش این کتاب‌ها بسیار قوی بود و اصولاً می‌توان گفت ادبیات آموزشی و تعلیماتی، از دل آموزش و پرورش ایران به وجود می‌آید. برای این تحویل باید مجموعه دیدگاه‌های آموزش و پرورش خود را در مقابل آموزش و پرورش مکتب‌خانه‌ای قرار داده، پس از آن، به دنبال اندیشه تجدیدخواهان، مشروطه‌خواهان و متفکران این عصر می‌رفتیم که بدون مراجعه به روزنامه‌ها و اسنادی که دیدگاه افراد را نشان می‌داد، ممکن نبود.»

«محمدی» بازخورد کتاب از این طریق را مثبت ارزیابی کرد و گفت که حتی مورد علاقه دانش‌آموزان قرار گرفته است. «قایینی» در پاسخ به این سؤال که آیا دانش‌آموزان هم مخاطبان کتاب هستند، توضیح می‌دهد که «در ابتدای تدوین کتاب، فکر می‌کردیم فقط برای دبیران، استادان و دانشجویان است، اما در نمایشگاه متوجه شدیم که کودکان هم می‌توانند مخاطب آن باشند.»

✓ جهان کتاب / شماره ۱۲۶-۱۲۷ / خرداد-تیر ۱۳۸۰

خشمت اول چون نهد

نویسنده: محمد سیّدخلقی

نقد

ارتباط چندانی ندارد، اما مؤسسه متولی چاپ کتاب‌های درسی، ظاهراً تاکنون از گزند ویرایش فنی و محتوایی، طی چهل یا پنجاه سالی که ویرایش در دیار ما آرام‌آرام جایی برای خود باز کرده، محفوظ مانده است.

نگارنده مقاله، از میان انبوه ایرادهای فنی و محتوایی، فقط مقوله گفت‌وگویی بین آدم‌ها و شخصیت‌ها را در سه کتاب فارسی دوم و پنجم دبستان و ادبیات سال سوم نظام جدید متوسطه انتخاب کرده و به بررسی آن پرداخته است.

از نظر ویرایش، برای گفت‌وگویی مستقیم و پاسخ‌رودررو می‌توان از خط تیره (-) استفاده کرد و یا برای انواع گفت‌وگوها از دو نقطه (:)، (؛) و « » بر حسب مورد که گاه برگرفته از زبان انگلیسی و فرانسه و گاه معجونی عجیب و غریب است و هیچ شیوه معمول و مدونی در کتاب‌های درسی باب نشده و هر کس به سلیقه خود عمل کرده است.

جانب نیست! ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند در این‌جا همه دوستان گرد آمده‌اند تا کسی دلخور نشود! در سه کتابی که در این نوشته، به اجمال بررسی شد، مقوله گفت‌وگو داستان‌های عجیب و غریبی داشت، یعنی در هر کتاب و هر درس به شیوه‌ای عمل شده بود که حتی با درس بعدی و یا در همان درس با یکدیگر اختلاف داشتند و ناهماهنگ بودند. این ناهماهنگی و داستان غریب، از فارسی اول ابتدایی آغاز می‌شود و تا پایان دوران دبیرستان و اخیراً پیش‌دانشگاهی هم ادامه دارد. در پایان، این پرسش مطرح می‌شود که اگر یک یا حتی چند از میلیون‌ها دانش‌آموزی که هر سال، به کمک این کتاب‌ها به درس و مشق پرداخته و می‌پردازند، بخواهند در آینده نه چندان دور، شعر و داستانی بگویند و بنویسند، باید به کدامین روش متوسطی شروند.

✓ انتخاب / ۲۲ / تیر ۱۳۸۰

جلال سبزلان!

نقدی بر داستان بلند «کوه مرا صدا زد»

این‌که سابقه ویرایش و ویراستاری، به چه زمانی برمی‌گردد، بحثی طویل است که به این نوشته

نوشته محمدرضا بایرامی

نویسنده: محمدحسن حسینی

نقد

کتاب «کوه مرا صدا زد» در پایان دهه شخصت چاپ شد. محمدرضا بایرامی، با پشتوانه‌های غنی از فرهنگ روستایی که جزئی از وجود او شده، بسیار هوشمندانه به نوشتن این کتاب دست زده است. محور اصلی قصه، تحول شخصیت جلال و تثبیت او به عنوان سرپرست خانواده است. اما با کمی دقت در کتاب، می‌توان دریافت که نویسنده از لایه‌های مختلفی برای خلق اثر خود استفاده کرده است. در جای‌جای کتاب، به وفور می‌توان نمادها و اشاره‌های پنهان او را یافت.

کتاب «کوه مرا صدا زد»، سرشار از زندگی است؛ آن هم زندگی از نوع روستایی. پرسش‌های زنده‌ای که با بایرامی، از زندگی روستایی ارائه می‌دهد، بسیار قابل تأمل است. توانایی خلق صحنه‌های زنده و عمیقی از زندگی روستایی، چیزی نیست که بتوان آن را با سفر به روستا و بررسی زندگی روستاییان کسب کرد. باید همراه رمه در برف و کولاک کوهستان‌ها گم شد تا بتوان بوی گرگ را حس کرد. صحنه‌های توصیفی در کتاب، اصیل است و گویی خواننده در متن زندگی روستایی، زندگی می‌کند. اگرچه تخیل و مهارت، نقش مهمی در بازسازی صحنه‌های زنده داشته و از شرط‌های لازم است. هرگز کافی به نظر نمی‌رسد. باید نگاهی کاملاً روستایی داشت تا بتوان چنین صحنه‌آرایی کرد.



✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / سال چهارم / شماره نهم / شماره

پیاوردی ۲۵ / تیر ۱۳۸۰

سخن ماه

یک حرف تکراری

نویسنده: مهدی حیوانی

کتاب و گو

بگذارید کارمان را بکنیم

مهدی طیوری

مقاله

- در جست‌وجوی «کودکی گم شده» در شعر

امروز

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

- هری پاتر، رمان در مان‌کر

نویسنده: جعفر پایور

- فصلی از یک کتاب

ایدئولوژی و روایت

کارکرد زبان در ادبیات کودک (۳)

نویسنده: موری ناولز و کریستن ماسجر

مترجم: شهرام اقبال‌زاده (رازآور)

- نگاهی به پنج دهه ادبیات کودک و نوجوان

پاکستان

نویسنده: رئیس‌احمد موغان

مترجم: شقایق قندماری

- یادداشت مترجم

یادآوری چند نکته ضروری

نویسنده: شهرام اقبال‌زاده (رازآور)

گزارش

- هشتمین نشست منتقدان کتاب ماه کودک و

نوجوان

نویسنده: سمیه نصیری‌ها

- جایگاه عشق در ادبیات کودک و نوجوان

- کوه مرا چگونه صدا زد؟

سخنرانی: ثریه نوزادیان

نقد و بررسی

نقد سرگردان میان دو مخاطب

نویسنده: حمیدرضا دادلشی

نقد کتاب: عشق و آینه

نویسنده کتاب: فرهاد حسن زاده

- و این آینه چه زود می شکند!

نویسنده: محسن هجری

نقد کتاب: عشق و آینه

نویسنده کتاب: فرهاد حسن زاده

- عشق ممنوع

نویسنده: حسین شیخ الاسلامی

نقد کتاب: شادی‌ها و غم‌های تنهایی

نویسنده کتاب: سپیده خلیلی

- ماشین اعتراف کننده دوران مدرن

نویسنده: بزرگمهر شرف‌الدین‌نوری

نقد کتاب: رایبسنسون کروزو

نویسنده کتاب: دانیل دفور

- چگونه با طبیعت زندگی کنیم؟

نویسنده: شهره تانندی

نقد کتاب: جایی که جنگل به دریا می‌رسد

نویسنده و تصویرگر کتاب: جینی بیکر

مترجم کتاب: مهشید مجتهدزاده

- که بود ساقی و این باده از کجا آورد؟

نویسنده: حمید باباوند

نقد کتاب: آن سینه مرغابی

نویسنده کتاب: فریبا کلهر

- متن خوانی تصویر

نویسنده: شکوه حاجی نصرالله

نقد کتاب: حنزون‌ها و پروانه‌ها

نویسنده کتاب: کینا کرکانی

تصویرگر کتاب: لیلی درخشانی

- تجربه‌های ششور شگراشه در ساختار

محافظة کاراته

نویسنده: زری نعیمی

نقد کتاب: من از تو می‌ترسم

نویسنده کتاب: فاطمه محفوظیانسه

- اسکلت

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

نقد کتاب: غول و نقاش (دو طرح برای کودکان)

نویسنده کتاب: نیما پوشیج

تصویرگر کتاب: بهرام دبیری

- بهتر از این هم می‌شود

نویسنده: سیدعلی محمد رفیعی

نقد کتاب: فرهنگنامه قرآنی

نویسنده کتاب: مصطفی اسرار

- حرکت به سمت شفافیت

بررسی مجموعه ده جلدی تاریخ انقلاب

نویسنده: امیر بختیاریان

نقد کتاب: تاریخ انقلاب برای کودکان و

نوجوانان (۱۰ جلد)

نویسنده‌گان: شورای نویسندگان و شورای تولید

- از «چهل پنجره» هم بیشتر

نویسنده: هادی خورشامیان

نقد کتاب: چهل پنجره

نویسنده کتاب: طاهره آبی

- مرهم فانتزی

نویسنده: مسعود میرعلایی

نقد کتاب: داستان‌ها و ماجراهای «نارنیا»

نویسنده کتاب: سی.اس. لوئیس

مترجمان کتاب: امید افتداری - منوچهر کریم‌زاده

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / سال چهارم / شماره دوم / شماره ۳۵

پس‌پس / ۲۱ مرداد ۱۳۸۰

یادداشت ماه

گره کور یا یادآوری یک معضل قدیمی؟

نویسنده: حسین یکایی

گفت و گو

-- آیا کسی سراغی از ایران گرفته است؟

گفت و گو با «محمدعلی شعاعی»، مدیرکل دفتر

مجموع و فعالیت‌های فرهنگی وزارت ارشاد

مهدی طهوری

- معجزه نکردیم:

گفت و گو با «علی‌اصغر سیدآبادی»، مجری

طرح معرفی کتاب کودک ایران به جهان

گزارش

- چرا آمدیم، چرا نیامدیم؟
گفت و گو با اعضای انجمن نویسندگان کودک
و نوجوان
سید مرتضی مرتضایی
- نقد تصویرگری را رونق می‌دهیم
نخستین نشست نقد تصویرگری کتاب کودک
و نوجوان
- جایگاه ویرایش در ادبیات کودک و نوجوان
نشست فرهنگی انجمن نویسندگان کودک و
نوجوان
- ژیلبر دوران
منظومه شبانه، منظومه روزانه
نهمین نشست منتقدان کتاب ماه کودک و
نوجوان (بخش اول)

کتابخانه

- جشن همنوایی رنگ‌ها و رویاها
مروری به آثار تصویرگری نسرین خسروی
جمال‌الدین اکرمی
- کودک امروز را باید از نوشتن ساخت
نویسنده: معصومه انصاریان
- رمز و راز در قصه‌های کودک و نوجوان
بررسی کوتاه مجموعه پنج جلدی قصه‌های
برادران گریم
روح‌الله مهدی‌پور عمرانی
- ادبیات کودک و نوجوان در «استوئی»
نویسنده: آندره یاکسو
مترجم: شقایق قندهاری
- گفت و گویی درباره فرمالیسم
نویسنده: شهرام اقبال‌زاده (راز آور)

نقد و بررسی

- طاعون در شهر شاعران
نویسنده: بزرگمهر شرف‌الدین نوری
نقد کتاب: دعوای ادبی
نویسنده کتاب: سیدعلی کاشفی خوانساری

- به من بگو چرا؟

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی
نقد کتاب: دعوای ادبی
نویسنده کتاب: سیدعلی کاشفی خوانساری
- کمی هم سبک شویم!
نویسنده: فرانک زاکر
نقد کتاب: پرندۀ روح
نویسنده کتاب: میکال اسمانیت
مترجم کتاب: اکرم حسن
تصویرگر کتاب: نعامه کلب
- حرکت سبز
نویسنده: هادی خورشامیان
نقد کتاب: قشنگ‌ترین لباس مترسک
نویسنده کتاب: ملیحه بهرامی پارسا
تصویر کتاب: نسرین صادقیان
- شما زخمی روی دست‌تان ندارید؟
نویسنده: سیمحمد طلوعی برازنده
نقد کتاب: دهان شکلاتی
نویسنده کتاب: پاتریک سکین کلمپک
مترجم کتاب: شهلا طهماسبی
- در جست‌وجوی مخاطب غایب روایت
نویسنده: علی‌اصغر سیدآبادی
نقد کتاب: مواظب بندکفش‌های‌تان باشید
نویسنده کتاب: نفی سلیمانی
تصویرگر کتاب: نسرین خسروی
- شب نشینی منظومه‌های ماندگار در ایوان
خانه‌ای کوچک
نویسنده کتاب: جمال‌الدین اکرمی
نقد مجموعه هفت‌گانه:
پریا (احمد شاملو)
نختران ننه دریا (احمد شاملو)
مردی که لب نداشت (احمد شاملو)
علی کوچیکه (فروغ فرخزاد)
آرش کمانگیر (سیاوش کسرابی)
[باز] باران (گلچین گیلانی)
ننه سرما (بهرنگ شهبازی)
تصویرگر: مهردخت نمینی
- انسان بودن انسان

نویسنده: پروین جلوه‌نژاد

نقد کتاب: بخشنده

نویسنده کتاب: لوئیس لوری

مترجم کتاب: کیوان عبیدی آشتیانی

این قدر، آن قدر... چقدر؟

نویسنده: لسانه شاپوری

نقد کتاب: حدیس بزن چقدر دوستت دارم

نویسنده کتاب: سام مک برنتی

مترجم کتاب: علیرضا یزدان پناه

داستان، نه روایت

نویسنده: نعیمه دوستدار

نقد کتاب: ایستاده بر خاک

نویسنده کتاب: محسن هجری

تصویرگر کتاب: بهرام خانف

کتاب ماه کودک و نوجوان / سال چهارم / شماره یازدهم / شماره

پیاپی ۲۷ / ۲۶ شهریور ۱۳۸۰

سخن سرشار

از آفت‌های نقد ادبی

مهدی حیوانی

سخن نخست

نظام آموزش و پرورش در کشور ما تماماً

آزمایشی است

هدیه شریفی

نگارش

بحران تصویرگری در ایران

دومین نشست تصویرگران کتاب کودک و نوجوانی

حرکتی قابل تقدیر، اما شتاب زده:

چهره‌های برتر ادبیات کودک و نوجوان

ماندانا بلداجی پور

طرح «کانون - مدرسه» نمی‌خواهد جایگزین

نظام آموزش و پرورش شود. گزارشی از

برپایی نخستین نمایشگاه تخصصی طرح

«کانون - مدرسه»

ماندانا بلداجی پور

تفاوت‌های ماهوی کودکان و نوجوان

گزارش کامل دوازدهمین نشست فرهنگی انجمن

نویسندگان کودک و نوجوان

ژبلیردوران منظمه شبانه، منظمه روزانه

(بخش دوم و پایانی)

گفت‌وگو

وظیفه آموزش و پرورش این است که آن

چنان را آن چنان تر کند

منصوره رامی

یک داستان ناتمام...

گفت و گو با فرهاد حسن‌زاده، عضو هیأت مدیره

انجمن نویسندگان کودک و نوجوان

چلچراغی که روشن شد

مهدی طهوری

پایانیت

راه تجات در کمیک استریپ است

سیماک خازنی

در جست و جوی زمان از دست رفته

حسین نیروزی

بنیادین خانه پوشالی نسازیم

حمید باباوند

مقاله

گاهی که از «کانر» بیرون می‌زنیم

بررسی آثار تصویری «بهرام خانف»

شهره کاندی

تصویرگران سوررئالیست در ادبیات کودک

نویسنده: فلیپ تل

مترجم: بزرگمهر شرف‌الدین نوری

واژگان پایه در خدمت ادبیات کودک و برنامه

ریزی درسی

جعفر کامرانی

برنامه درسی حرفه و فن و نگاه جدید به آن

منیر زارع زاده

- من و پریا در قلعه نه توی واژه‌ها
نگاهی کوتاه به ساختار زبان شش منظومه
کو دکانه احمد شاملو

جمال‌الدین اکرمی

نقد و بررسی

- شکستن کلیشه بچه خوب

نویسنده: علی اصغر سیدآبادی

نقد کتاب: مو فروری

نویسنده کتاب: داود غفارزادگان

- چند پرستش باقی مانده

نویسنده: سیدعلی کاشفی خوانساری

نقد کتاب: حکایت پیر و جوان

نویسنده کتاب: ناصرالدین قاجار

به کوشش: مهدی میرکیانی

- در باره کودک یا برای کودک؟

نویسنده: حسین شیخ‌الاسلامی

نقد کتاب: عربی

نویسنده کتاب: فریبرز لورستان

تصویرگر کتاب: مرجان بابامرندی

نقد و بررسی

- اقتباس، خلاصه نویسی، آفرینش

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی

نقد کتاب: بزرگترین فیلم دنیا

نویسنده و تصویرگر کتاب: سیامک خازنی

- گریز از جهان هنجارها

نویسنده: حمیدرضا حقیری

نقد کتاب: رنگینه‌ها (مجموعه‌ای مصور برای کودکان و

نوجوان - ۱)

نویسنده کتاب: محمدرضا یوسفی

تصویرگر کتاب: محمدعلی دیانلی‌زاده

- پرنس در دنیای مخاطب

نویسنده: هادی خورشاهیان

نقد کتاب: بابانک و کلاغه

شاعر کتاب: الهسانه شعبان‌نژاد

تصویر کتاب: محمدعلی بنی‌اسدی

- معرفی کتاب جدید زبان آموزی فارسی سال
اول دبستان

(طرح آزمایشی دفتر برنامه‌ریزی و تالیف کتاب‌های
درسی)

طرحی نو در شیوه‌ها، روش‌ها و رویکردها

نویسنده: دکتر غلامرضا عمرانی

کتاب: فارسی اول دبستان (بخوانیم - بنویسیم)

نقد و بررسی

- دگر دیسی ناتمام پروانه‌ای به نام فارسی
اول دبستان

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

کتاب: فارسی اول دبستان (بخوانیم و بنویسیم)

- کتاب فارسی

نویسنده: محبوبه علیزاده

کتاب: فارسی اول دبستان (بخوانیم و بنویسیم)

- فارسی دوم دبستان (نسخه آزمایشی)

نویسنده: شکوه حاجی نصرالله

کتاب: فارسی دوم دبستان

- بچه‌هایی استثنایی، کتاب‌های استثنایی

نویسنده: مسعود اسماعیلی

کتاب: تعلیمات دینی دوم ابتدایی ویژه دانش‌آموزان ناشنوا

زیر نظر: دکتر علی‌اصغر کاکوجویباری

مولفین کتاب: مریم سلطان‌پور، ایلا حمایتی، زهرا صفر و

مریم عزیزی

تصویرگران کتاب: مریم ابتهاج شمیرازی، هدیه شاهرودی و

آناهیتا تیموریان

- قدم به قدم یا راهنمای معلم آموزش فارسی

پایه اول دبستان

نویسنده: کیسوفقوری

کتاب: جزوه راهنمای معلم پایه اول ابتدایی

پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان / سال هفتم / شماره ۲۵ /

تابستان ۱۳۸۰

الف آغاز

- گونه‌های مخاطب، گونه‌های مخاطب‌شناسی
نویسنده: علی‌اصغر سیدآبادی

مقاله

- بررسی عوامل مخاطب‌گریزی در نشریات
نوجوان
نویسنده: شادی صدر

میزگرد

- مشکل کجاست؟ توزیع، مخاطب‌شناسی، متن
- گزارشی از میزگرد گفت‌وگوی نسل‌ها با
تاکید بر مخاطب‌شناسی
با حضور (یونس شکرخواه، شکوه حاجی‌نصرالله و
حمیدرضا شاه‌آبادی)

پایان نامه

- ادبیات کودک متوسط؛ تأملی در مبحث
مخاطب‌شناسی ادبیات کودک و نوجوان
نویسنده: سیدعلی‌اصغر سیدآبادی

- ویژگی‌ها و همسانی افسانه‌های پریان
ایرانی
با توجه به گروه‌های سنی کودک و نوجوان
تتلیم و نگارش: سپیده عنایب

- نقد ادبی خواننده محور
نویسنده: میکل بنتون

مترجم: شهرام اقبال‌زاده (رازآور)

نقد فصل

- ادبیات ناب، شاهکارهای ادبی و مخاطب
نویسنده: موراگ استالینز
مترجم: پرناز نیری

- رفتارشناسی شخصیت‌های «سکوت کیست؟»
نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور عمرانی
- کتاب: سکوت کیست (داستان‌های
خیال‌انگیز)

- «بچه خوانی»های قرن سیزده قمری
سیدعلی کاشفی خوانساری
- تأثیر قصه‌گویی بر خلاقیت کودک
نوشین شعبانی

نویسنده: یلفکنی قلی‌آف
مترجم: شهلا طهماسبی

- سبک به مثابه معنی
نویسنده: پری نولمن
مترجم: شیدا امیر ابراهیمی

آلیس و پینوکیو، سرشقی مخاطب نیستند!

نویسنده: آن لوکاس

مترجم: محمدزهریر باقری نوع‌پرست

کتاب: ماجرای پینوکیو

نویسنده کتاب: کارلو کولودی

کتاب: آلیس در سرزمین عجایب

نویسنده کتاب: لوئیس کارول

یادداشت

- مخاطبان هم‌چون داوران؛ به بهانه جشنواره
بزرگ برگزیدگان
محسن هجری